

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden koulutusohjelma/ julkishallinto ja juridiikka

Aulikki Haikala

HOVIOIKEUKSIEN KANSAINVÄLISTEN
ASIAKIRJAPOHJIEN YHTENÄISTÄMINEN

Opinnäytetyö 2011

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden koulutusohjelma

Julkishallinnon ja juridiikan suuntautuminen

HAIKALA, AULIKKI

Hovioikeuksien kansainvälisten asiakirjapohjien yhtenäistäminen

Opinnäytetyö

33 sivua + 46 liitesivua

Työn ohjaaja

Päivi Ollila, lehtori

Toimeksiantaja

Kouvolan hovioikeus

Kesäkuu 2010

Avainsanat

hovioikeus, kansainväliset asiakirjapohjat, oikeusministeriö, oikeusapu, kansainvälinen oikeusapu

Maailmanpoliittiset ja -taloudelliset tilanteet ovat viime vuosina jatkuvasti kasvattaneet ihmisten liikkuvuutta valtioiden välillä. Useiden lakien ja asetusten mukaan ihmisillä on myös oikeus saada viipymättä tieto itseään koskevista syyteistä ja perusteista ymmärtämällä kielellä.

Tämän opinnäytetyön aiheena ovat hovioikeuksien kansainväliset asiakirjapohjat. Tarkoituksena oli selvittää, onko mahdollista yhtenäistää kaikkien hovioikeuksien kansainvälisiä asiakirjapohjia siten, että kustakin asiakirjapohjasta olisi hovioikeuksien yhteisessä käytössä yksi samanlainen asiakirjapohja. Tarkoituksena oli myös selvittää, mitä käännöskieliä hovioikeudet pitävät tärkeinä.

Työn tuloksena laadittiin asiakirjapohjat, jotka on tarkoitus toimittaa oikeusministeriölle käännettäviksi ja oikeusministeriön intranettiin julkaistaviksi. Valmiit asiakirjapohjat ovat siten kaikkien hovioikeuksien käytössä intranetissä, eikä jokaista asiakirjaa tarvitse käännettä erikseen. Tämä säästää sekä hovioikeuksien että oikeusministeriön aikaa ja resursseja.

Itsenäiseksi liitteeksi laadittiin myös asiakirja niistä laeista ja asetuksista, jotka säätelevät kansainvälisten asiakirjojen kieleen, muotoon, tiedoksiantoon ja oikeusapuun liittyviä asioita. Laki- ja asetusliite on tarkoitettu hovioikeuksien henkilökuntien käyttöön.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Business Management

HAIKALA, AULIKKI

Unifying international document

templates of the Courts of Appeal

Bachelor's Thesis

33 pages + 46 pages of appendices

Supervisor

Päivi Ollila, Senior Lecturer

Commissioned by

Kouvola Court of Appeal

June 2010

Keywords

Courts of Appeal, international document
templates, Justice Department, legal aid,
judicial assistance

World political and economic situations have continuously increased mobility of the people between countries during recent years. Several laws and regulations are ordaining that a person has a right to be informed of the charges against him without delay and the reasons for the accusation in the language the person understands.

This thesis is about international document templates of the Courts of Appeal. The purpose of thesis was to determine the possibility to unify all international document templates of the Courts of Appeal. Then each Courts of Appeal could share similar templates. The aim was also to find out what languages the Courts of Appeals consider to be important to translate.

As a result of the thesis, document templates were made, which are planned to be supplied to the Ministry of Justice and the Justice Department for translation. All the Courts of Appeal use the same completed document templates in intranet and they do not need to translate each document separately. This saves time and resources both the Courts of Appeal and the Justice Department.

An independent appendix was also attached to the thesis about the document of laws and regulations that regulate the language of the document, form, notification and legal assistance in matters relating to international documents. The law and regulation appendix is made for the Courts of Appeals personnel to use.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
1 JOHDANTO	7
2 MIKSI ASIAKIRJAT PITÄÄ KÄÄNNÄTTÄÄ?	7
2.1 Lakiin perustuva velvollisuus	7
2.1.1 Suomen lait ja asetukset	8
2.1.2 Kansainväliset sopimukset	9
2.2 Käännättämisen tarve	9
2.3 Käännöstyön tekijät	10
3 OIKEUSAPU	10
3.1 Julkinen oikeusapu	11
3.2 Kansainvälinen oikeusapu	11
3.2.1 Sopimukseen perustuva oikeusapu	12
3.2.1.1 Suora oikeusapu	12
3.2.1.2 Keskitetty oikeusapu	13
3.2.1.3 Sopimusten päällekkäisyys	15
3.2.2 Oikeusapu sopimusten ulkopuolisiin maihin	15
3.2.3 Oikeusapupyynnön muoto ja sisältö	15
4 KANSAINVÄLISESTI KÄYTETYT TIEDOKSIANTOTAVAT	16
4.1 Postitiedoksianto	16
4.2 Viranomaistiedoksianto	17
4.3 Ilmoitustiedoksianto	18
4.4 Kuulutustiedoksianto	18
5 KANSAINVÄLISTEN ASIAKIRJOJEN SISÄLTÖ	19
5.1 Vastauksen tiedottaminen, vastauspyyntö ja vastaanottotodistus	19
5.2 Pääkäsittelypäätös	20
5.3 Kutsut	20
5.4 Koskemattomuus	21
5.5 Asiakirjaan liitettävät ohjeet	22

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	23
6.1 Tutkimuksen metodologia ja tutkimusmenetelmät	23
6.2 Tiedonkeruu	24
6.3 Aineiston analysointi	25
6.4 Asiakirjapohjien laatiminen	27
8 POHDINTA	29
8.1 Tutkimuksen sisältö	29
8.2 Tutkimuksen luotettavuus	30
8.3 Oman työskentelyn arviointi	30
LÄHTEET	31
LIITTEET	
Liite 1. Maataulukko rikostiedoksiannon lähettäjälle	
Liite 2. Kansainvälisten asiakirjapohjien kyselylomake hovioikeuksille	
Liite 3. Vastauspyyntö	
Liite 4. Vastauksen tiedoksi antaminen	
Liite 5. Valittajan kutsu	
Liite 6. Vastapuolen kutsu	
Liite 7. Todistajan/kuultavan kutsu	
Liite 8. Vastaanottotodistus	
Liite 9. Ohje vastauspyyntöön vastaajalle (rikosasia)	
Liite 10. Ohje vastauspyyntöön vastaajalle (riita-asia)	
Liite 11. Ohjeita asianosaiselle (korvaus valtion varoista)	
Liite 12. Ohjeita asianosaiselle (ei korvausta)	
Liite 13. Ohjeita todistajalle/kuultavalle (korvaus valtion varoista)	
Liite 14. Ohjeita todistajalle/kuultavalle (korvaus asianosaiselta)	
Liite 15. Valitusosoitus	
Liite 16. Kansainvälisten asiakirjapohjien palautelomake hovioikeuksille	
Liite 17. Kansainväliset asiakirjat – lait ja asetukset	

Yleisesti käytettyjä lyhenteitä, joita tässä työssä on käytetty:

Haagin yleissopimus

EN 1959 -sopimus

Kielil Kielilaki 6.6.2003/423

MLA 2000 –sopimus

Keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehty yleissopimus 57/2004

OAL Oikeusapulaki 5.4.2002/257

OK Oikeudenkäymiskaari 1.1.1734/4

PL Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

RikosoikeusapuL

Laki kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa 5.1.1994/4

ROL Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11.7.1997/689

Schengen sopimus

Vuoden 1990 Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehty yleissopimus 23/2001

RL Rikoslaki 19.12.1889/39

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, onko mahdollista laatia hovioikeuksien tavallisimmista kansainvälisistä asiakirjoista yksi kaikkia hovioikeuksia tyydyttävä asiakirjamalli kustakin asiakirjasta kaikkien hovioikeuksien yhteiseen käyttöön. Opinnäytetyössä selvitetään, mitä kansainvälisiä asiakirjapohjia hovioikeudet pitävät tärkeinä käännettävinä ja mitä kyseisten asiakirjapohjien pitää lakien mukaan sisältää. Opinnäytetyössä on myös selvitetty, mitä ulkomaisia kieliä hovioikeudet pitävät tärkeinä sujuvan yhteistyön kannalta.

Lisäksi tutkimuksessa perehdytään siihen, miksi tietyt oikeusistuinten asiakirjat on käännettävä vieraille kielille, miten kansainväliset asiakirjat tulee toimittaa ja mihin sopimukseen ja lakeihin vaatimukset perustuvat.

Idea opinnäytetyöhöni tuli Kouvolan hovioikeuden kansliapäällikkö Anne Hallavainiolta suorittaessani opintoihini kuuluvaa syventävää harjoittelua Kouvolan hovioikeudessa kesällä 2010. Hänen mukaansa hovioikeuksissa oli jo jonkin aikaa pohdittu yhtenäisten kansainvälisten asiakirjapohjien tarvetta.

Opinnäytetyö on toteutettu toiminnallisena opinnäytetyönä, jonka tilaaja on Kouvolan hovioikeus. Tutkimusaineisto on kerätty kyselyillä eri hovioikeuksista, konsultoimalla Kouvolan hovioikeuden henkilökuntaa, tutkimalla lainsäädäntöä ja kirjallisuutta sekä käyttämällä hyväksi internetin ja oikeushallinnon intranetin aineistoa.

2 MIKSI ASIAKIRJAT PITÄÄ KÄÄNNÄTTÄÄ?

2.1 Lakiin perustuva velvollisuus

Asiakirjojen käännettäminen on lakeihin perustuva velvollisuus tuomioistuimissa. Useat lait ja asetukset niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla säätävät käännöksistä.

2.1.1 Suomen lait ja asetukset

Suomen kansalaisen perusoikeuksiin kuuluu Suomen perustuslain mukaan oikeus asioida omalla kielellään tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Tämä koskee Suomen kahta virallista kieltä: suomea ja ruotsia (2. luku 17. §). Myös oikeudenkäymiskaari (4. luku 2. §) turvaa suomen ja ruotsin kielen käytön viranomaisessa.

Kielilain 4. luvun 20. §:n 1. momentin mukaan: *"Jos haastehakemus, tuomio, päätös, pöytäkirja tai muu asiakirja on laadittu toisella kuin asianosaisen kielellä, valtion viranomaisen ja kaksikielisen kunnallisen viranomaisen on, jollei 2 momentista muuta johdu, annettava asianosaiselle pyynnöstä maksuton virallinen käännös näistä asiakirjoista siltä osin kuin asia koskee hänen oikeuttaan, etuaan tai velvollisuuttaan."* Kielilain 22. §:n mukaan toimituskirja voidaan tehdä myös suoraan vieraalla kielellä jos tuomioistuin niin päättää. Silloin suomenkielistä toimituskirjaa ei laadita lainkaan (Koulu, R. 2003, 610 – 61).

Alla esitetyssä esimerkissä Korkein oikeus on ratkaissut kieliongelman suomalaisessa tuomioistuimessa käyttäen kielilakia perustelussaan.

Esimerkki KKO:1993:153

"Suomen kansalainen A oli suomenkielisessä alioikeudessa käyttänyt suomen kieltä mutta valituksessaan hovioikeuteen ruotsia. Vastapuoli vaati valituksen jättämistä tutkimatta. A oli kaksikielinen ja kielilain 3 §:n 1 momentin mukaan oikeutettu käyttämään ruotsia. Vaikka valitus olisi tehty vastoin mainittua säännöstä, sitä ei olisi voinut jättää tällä perusteella tutkimatta. Ään."

KieliL_3_§"

Myös laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa turvaa ulkomaisen asianomistajan oikeuden käännöksiin: *"... Muulla kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisellä vastaajalla sekä asianomistajalla syyttäjän ajamassa rikosasiassa on oikeus maksuttomaan tulkkaukseen rikosasian käsittelyssä. Tuomioistuimen on viran puolesta huolehdittava tulkkauksesta tai tulkin kutsumisesta. Mitä tulkkauksesta säädetään, soveltuu myös tuomion ja päätöksen käännökseen."* (6. a luku 2. §)

Laki kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa määrää, että oikeusministeriön tehtävänä on huolehtia asiakirjojen käännettämisestä (1. luku 3. § 1. mom 4. kohta). Saman lain 1. luvun 8. § puolestaan määrää oikeusapupyynnön kielestä.

2.1.2 Kansainväliset sopimukset

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6. artiklan 3. a) kohdassa sanotaan, että jokaiselle rikoksesta syytetyllä on vähimmäisoikeutena: *"oikeus saada viipymättä yksityiskohtainen tieto häneen kohdistettujen syytteiden sisällöstä ja perusteista hänen ymmärtämällään kielellä"*

Schengen-sopimuksen 2. luvun 52. artiklan 2. kohdassa sanotaan puolestaan: *"Kun on aihetta epäillä, ettei vastaanottaja ymmärrä asiakirjan laatimiskieltä, asiakirja - tai ainakin sen olennaiset osat - on käännettävä yhdelle tai useammalle sen sopimuspuolen kielelle, jonka alueella vastaanottaja oleskelee. Jos asiakirjan lähettävä viranomais tietää, että vastaanottaja osaa vain jotakin muuta kieltä, asiakirja - tai ainakin sen olennaiset osat - on käännettävä tälle muulle kielelle."*

MLA 2000 – sopimuksen I osaston 5. artiklan 3. kohta muotoilee saman asian seuraavasti: *"Jos on aihetta olettaa, että vastaanottaja ei ymmärrä kieltä, jolla asiakirja on laadittu, asiakirja tai ainakin sen pääkohdat on käännettävä jollekin sen jäsenvaltion kielistä, jonka alueella vastaanottaja on. Jos asiakirjan lähettävä viranomais tietää, että vastaanottaja ymmärtää vain jotain muuta kieltä, asiakirja tai ainakin sen pääkohdat on käännettävä kyseiselle kielelle."*

2.2 Käännettämisen tarve

Euroopan unionin vapaan liikkuvuuden periaate ja muut maailmanpoliittiset ja -taloudelliset tilanteet vaikuttavat ihmisten muuttoliikkeeseen. Vuosina 2008 - 2010 Suomeen on muuttanut noin 30 000 henkilöä vuosittain, kun vuonna 2000 maahanmuuttajien lukumäärä oli vain vajaat 17 000 henkilöä (Tilastokeskus). Nämä luvut sisältävät myös suomalaiset paluumuuttajat, joita on kolmannes maahanmuuttajista. Suurimmat Suomeen muuttavat kansalaisuudet olivat vuonna 2010 venäläiset ja virolaiset. Sotien ja kriisitilanteiden takia 2000-luvulla varsinkin aasialaisten pakolaisten muutto Suomeen on li-

sääntynyt. EU-maista, Amerikasta ja Intiasta saapuvat maahanmuuttajat puolestaan muuttavat yleensä Suomeen työn perässä. Viidennes Suomeen muuttavista ulkomaalaisista myös palaa joko kotimaahansa tai muuttaa johonkin kolmanteen maahan. (Myrskylä, P. 2010.)

Tilastokeskuksen väestönmuutosten ennakkotietojen mukaan vuonna 2011 tammikuun ja toukokuun välisenä aikana Suomeen muutti 9 699 henkilöä ja Suomesta ulkomaille muutti 4 451 henkilöä.

Edellä mainituista syistä asiakirjojen käännettämisen tarve on nykyisin jatkuvasti kasvanut. Mitä enemmän vieraskielistä väestöä Suomessa on, sitä todennäköisemmin he tulevat jossain vaiheessa olemaan tekemisissä oikeusintuinten kanssa. Lakien ja asetusten noudattamiseksi heille on voitava järjestää sekä tulkkausapua että asianmukaiset käännökset asiakirjoista.

2.3 Käännöstyön tekijät

Osan asiakirjojen käännöstyöstä tekevät hovioikeuksille tulkit, mutta ulkomaille lähetettävät vieraskieliset asiakirjat joudutaan joko käännettämään tuomioistuimen toimesta tai lähettämään suomenkielisinä oikeusministeriöön, joka huolehtii asiakirjojen kääntämisestä ja edelleen lähettamisestä (RikosoikeusapuL 1. luku 3. § 1. mom 4. kohta). Kukin hovioikeus on tähän mennessä käyttänyt asiakirjoissa omia asiakirjapohjiaan, joissa on ollut hovioikeuskohtaisia eroja. Näihin asiakirjapohjiin perustuvat asiakirjat on kukin hovioikeus sitten käännettänyt tai lähettänyt oikeusministeriöön käännettäväksi.

3 OIKEUSAPU

Keskusviranomaisten tehtäviin kuuluu mm. huolehtia kansainvälisten asiakirjojen kääntämisestä sekä oikeusapupyynnöistä huolehtimisesta (RikosoikeusapuL 1. luku 3 §). Kansainväliset oikeusapusopimukset määrittelevät, mitä tiedoksiantotapoja kansainvälisessä kanssakäymisessä kulloinkin käytetään. Kansainvälisellä oikeusavulla tarkoitetaan siis tuomioistuinten välistä oikeusapua (International Rechtshilfe, judicial assistance).

Oikeusavulla voidaan myös tarkoittaa julkista oikeusapua, joka on yksityisen henkilön oikeudellista avustamista (legal aid).

3.1 Julkinen oikeusapu

Yleisesti oikeusavusta puhuttaessa tarkoitetaan julkista oikeusapua, joka merkitsee kansalaisen oikeutta saada oikeudellisen asian hoitamista varten avustaja joko osittain tai kokonaan valtion varoilla (Oikeusministeriö). Oikeusapu sisältää oikeudellisen neuvonnan, tarpeelliset toimenpiteet sekä avustamisen tuomioistuimessa (OAL 1. luku 1. §). Oikeusapulain 1. luvun 4. §:ssä kerrotaan tarkemmin oikeusapuun kuuluvista etuuksista.

Oikeusapulain 1. luvun 2. §:n mukaan:” *Oikeusapua annetaan henkilölle, jolla on kotikunta Suomessa taikka koti- tai asuinpaikka toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.*
(19.11.2004/972)

Lisäksi oikeusapua annetaan 1 momentissa säädetyistä edellytyksistä riippumatta, jos henkilön asia käsitellään Suomen tuomioistuimessa tai jos oikeusapuun on erityistä syytä. Oikeusapuun kuuluvaa oikeudellista neuvontaa annetaan 1 momentissa säädetyistä edellytyksistä riippumatta kansainvälisluonteisten oikeudenkäyntien helpottamisesta tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 47/1988) määrätyin edellytyksin...”

Julkinen oikeusapu ei koske yrityksiä, ja ulkomailla hoidettavissa asioissa se koskee vain oikeudellista neuvontaa. Oikeusavun tarjoaminen kuuluu julkisille oikeusavustajille, asianajajille ja lakimiehille. Sitä haetaan oikeusaputoimistolta, joka tekee päätöksen myönnetäänkö oikeusapua vai ei (Oikeuslaitos).

3.2 Kansainvälinen oikeusapu

Kansainvälisestä oikeusavusta puhuttaessa tarkoitetaan valtion keskusviranomaisen kansainväliseen oikeudenhoitoon liittyviä tehtäviä, kuten asiakirjojen tiedoksiantoa, todisteiden hankkimista ja tuomioiden täytäntöönpanoa. Tämänkaltainen oikeusapu perustuu joko kansainvälisiin tai

kahdenvälisiin sopimuksiin tai valtion sisäiseen lainsäädäntöön (Oikeusministeriö).

Oikeusapua pyytävällä valtiolla tarkoitetaan tavallisesti valtiota, joka haluaa oikeusapua (Koulu, R. 2003, 169). Tällaisen valtion tuomioistuimella on siis esimerkiksi asiakirja, jonka se haluaa saattaa toisessa valtiossa asuvan asianomaisen tiedoksi. Oikeusapua antava valtio on puolestaan oikeusapupyynnön vastaanottava osapuoli. Euroopan unionin sääntelyssä oikeusapua pyytävästä valtiosta käytetään nimitystä lähettävä valtio ja oikeusapua antavasta valtiosta nimitystä vastaanottava valtio (Koulu, R. 2003, 169).

3.2.1 Sopimukseen perustuva oikeusapu

Sopimukseen perustuva oikeusapu jaetaan kahteen ryhmään: suoraan ja keskitettyyn oikeusapuun.

3.2.1.1 Suora oikeusapu

Suorassa oikeusavussa tuomioistuimet asioivat keskenään, jolloin oikeusapua pyytävän valtion tuomioistuin lähettää oikeusapupyynnön suoraan ulkomaiseen tuomioistuimeen. Tämä ulkomainen, oikeusapua antavan valtion tuomioistuin, puolestaan palauttaa tiedoksiannostodistuksen lähettävälle tuomioistuimelle sen jälkeen, kun on toimittanut tiedoksiannon asianomaiselle. Suoraa oikeusapua käytetään Pohjoismaiden ja Euroopan unionin sisäisessä oikeusavussa (Koulu, R. 2003. 172).

Asetus Pohjoismaiden keskeisestä oikeusavusta tiedoksiannon toimittamisessa ja todistelussa annetun asetuksen muuttamisesta 1. § esittää asian seuraavasti:

”Toisen pohjoismaan viranomaisen pyytämän tiedoksiannosta huolehtii sen paikkakunnan käräjäoikeus, jonka tuomiopiirissä tiedoksiannon vastaanottajalla on kotipaikka tai asuinpaikka taikka joka muutoin voi tarkoituksenmukaisesti huolehtia tiedoksiannosta.

Tiedoksiantoa koskeva pyyntö voidaan lähettää myös oikeusministeriölle, jonka tulee huolehtia tiedoksiannosta, jos tiedoksiannon toimittaminen kuuluu

oikeusministeriön toimivaltaan, tai lähettää pyyntö ja siihen liitetyt asiakirjat toimivaltaiselle tuomioistuimelle.”

Esimerkki KKO:2000:107

”A:ta syytettiin rikoksesta, jota koskeva haaste oli Suomen lain mukaan annettava tiedoksi syytetyille henkilökohtaisesti.

Haaste oli keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen nojalla tehdyn pyynnön perusteella annettu tiedoksi Espanjassa luovuttamalla asiakirjat A:n vaimolle.

Tiedoksiannon todettiin tapahtuneen Espanjan lain mukaisesti ja yleissopimuksen mukaan hyväksytyllä tavalla. Kun voitiin myös todeta A:n tulleen haastamisen perusteella henkilökohtaisestikin tietämään haasteesta ja sen perusteella häneen kohdistettavista vaatimuksista, katsottiin, että A oli haastettu Suomen oikeusjärjestyksen edellyttämällä tavalla ja että haastaminen oli katkaissut syyteoikeuden vanhentumisen.

Keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskeva eurooppalainen yleissopimus 7 artikla

RL 8 luku 2 § 1 mom”

3.2.1.2 Keskitetty oikeusapu

Keskitetty oikeusapu tapahtuu kunkin maan keskusviranomaisen kautta. Monissa maissa lähettävä ja vastaanottava keskusviranomainen ovat eri viranomaisia. Yleensä keskusviranomaisen tehtäviä hoitavat oikeusministeriöt tai sen osastot. Myös syyttjäviranomainen tai tuomioistuinlaitoksessa toimiva yksittäinen virkamies voi hoitaa keskusviranomaisen tehtäviä. (Koulu, R. 2003. 172 – 173.) Suomessa oikeusministeriö hoitaa sekä lähettävän että vastaanotavan keskusviranomaisen tehtäviä.

Oikeusapua pyytävän valtion keskusviranomainen huolehtii oikeusapupyynnön lähettämisestä vastaanottavan valtion keskusviranomaiselle. Oikeusapua vastaanottavan valtion keskusviranomainen puolestaan lähettää ulkomailta tulevat oikeusapupyynnot toimivaltaiselle paikalliselle tuomioistuimelle.

Laki kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa 1. luvun 3. § muotoilee keskusviranomaisen tehtävät tarkemmin seuraavasti:

”Keskusviranomaisena oikeusministeriön tehtävänä on:

- 1) ottaa vastaan vieraan valtion viranomaisen lähettämät oikeusapupyynnöt;*
- 2) huolehtia itse tai toimivaltaisten Suomen viranomaisten välityksellä vieraan valtion viranomaisten lähettämien oikeusapupyynnöiden täyttämisestä;*
- 3) lähettää Suomen toimivaltaisten viranomaisten oikeusapupyynnöt vieraan valtion viranomaisille; sekä*
- 4) huolehtia asiakirjojen kääntämisestä sekä muista keskusviranomaiselle kuuluvista tehtävistä.”*

Pääsääntöisesti jos valtio, jolta pyydetään oikeusapua, on allekirjoittanut Haagin yleissopimuksen, asiakirjat on lähetettävä oikeusministeriölle. Jos näin ei ole, asiakirjat lähetetään ulkoministeriölle. Kuitenkin, riippumatta siitä kuuluuko maa minkään sopimuksen piiriin vai ei, jokainen maa on nimennyt itselleen keskusviranomaisen.

Euroopan komission Internetsivustolla sijaitsevasta Atlas-tietokannasta löytyvät mm. Haagin yleissopimuksen piiriin kuuluvien maiden keskusyksiköt sekä lähettävät ja vastaanottavat viranomaiset kontaktiosoitteineen maakohtaisesti. Atlas-tietokanan Internet-osoite on:

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/ds_centralbody_fi.htm.

Oikeudenkäymiskaaren 11. luvun 8. §:n mukaan: ” *Jos tiedoksiannon vastaanottaja oleskelee ulkomailla ja hänen osoitteensa on tiedossa, eikä tiedoksiantoa ole 2 §:n mukaan uskottu asianosaisen huolehdittavaksi, tuomioistuimen tulee huolehtia tiedoksi annettavien asiakirjojen lähettämisestä ulkomaan viranomaiselle siten kuin siitä on erikseen säädetty tai asianomaisen vieraan valtion kanssa sovittu. Tuomioistuimen on ilmoitettava se päivä, jona tiedoksianto on viimeistään toimitettava.”*

3.2.1.3 Sopimusten päällekkäisyys

Usein valtio kuuluu samanaikaisesti kansainvälistä oikeusapua koskevassa asiassa useiden eri sopimusten piiriin. Esimerkiksi Suomi kuuluu Haagin yleissopimuksen, paikallisen sopimusjärjestelyn ja Euroopan unionin sääntelyn piiriin. Siksi lähettävä valtio turvautuu siihen sopimukseen, joka takaa nopeimman ja helpoimman tiedoksiantotavan. Poikkeuksen muodostaa Euroopan unioni, koska sen säädökset ovat yleisesti ensisijaisia. (Koulu, R. 2003, s. 170.)

3.2.2 Oikeusapu sopimusten ulkopuolisiin maihin

Kaikki maat eivät kuulu kansainvälisen oikeusavun sopimusten piiriin. Tällöin kansainvälistä oikeusapua on silti ollut tapana antaa sitä pyydetessä ns. kohteliaisuuden periaatteesta. Käytännössä tämä ei kuitenkaan aina toimi, koska valtioilla ei ole velvollisuutta oikeusavun antamiseen. Silti esimerkiksi Suomi antaa kansainvälistä oikeusapua aina sitä pyydetessä, jos se ei sodi Suomen oikeusjärjestystä vastaan. (Koulu, R. 2003, 171.)

Jos oikeusapua pyytävä valtio ei kuulu minkään sopimuksen piiriin, tapahtuu tiedoksianto aina oikeusministeriön kautta. Esimerkiksi USA kuuluu valtioihin, joiden kanssa Suomella ei ole kansainvälistä oikeusapua koskevia sopimuksia (Maataulukko).

3.2.3 Oikeusapupyynnön muoto ja sisältö

Oikeusapupyyntö voidaan tehdä kirjallisesti, teknisenä tallenteena, suullisesti tai sähköisenä viestinä. Asiakirjan toimittamiseen liittyvään oikeusapupyyntöön on aina liitettävä asiakirja, jonka toimittamista oikeusapupyyntö koskee.

Oikeusapupyyntöön on liitettävä seuraavat tiedot:

- 1) *pyynnön tehnyt viranomainen sekä tiedot siitä tuomioistuimesta tai muusta viranomaisesta, joka käsittelee pyynnön perusteena olevaa rikosasiaa;*
- 2) *pyynnön sisältö ja perusteet;*

- 3) *käytettävissä olevat tarpeelliset tiedot niistä henkilöistä, joita pyyntö koskee;*
- 4) *pyynnön perusteena olevan rikoksen oikeudellinen luonnehdinta sekä lainkohdat, joihin teon rangaistavuus perustuu;*
- 5) *lyhyt kuvaus rikollisesta teosta ja siihen liittyvistä tosiasioista, jollei pyyntö tarkoita asiakirjan tiedoksiantoa;*
- 6) *selostus selvitettävistä tosiasioista ja tiedot asiakirjoista ja todisteista; sekä*
- 7) *selvitys palkkiosta ja kulujen korvauksesta, johon pyynnön esittäneen valtion viranomaisen eteen todistajaksi tai asiantuntijaksi kutsuttava henkilö on oikeutettu.*

(RikosoikeusapuL 2. luku 7. §.)

Oikeusapupyyntö löytyy useilla kielillä oikeusministeriön intranet-sivuilta.

4 KANSAINVÄLISESTI KÄYTETYT TIEDOKSIANTOTAVAT

Tiedoksiantotapa riippuu siitä, mitä sopimuksia maiden välillä on sovittu noudatettavaksi. Viranomaiskäyttöön tarkoitettu Maataulukko (liite 1) esittää selkeästi, mitä tiedoksiantotapaa lähettäjän on käytettävä rikostiedoksiannoissa. Taulukosta käy myös ilmi vastaanottaja tuomioistuimen tiedoksiannolle ja mihin sopimukseen käytäntö perustuu. Vaikka maataulukkoa päivitetäänkin säännöllisesti, vastuu oikean menettelytavan valinnasta säilyy kuitenkin oikeusapupyynnön lähettäjällä. (Maataulukko.)

Lisäksi Oikeusministeriö on suositellut, ettei kansainvälisten sopimusten takia puhelintiedoksiantoa käytetä kansainvälisissä tiedoksiannoissa, vaikka se periaatteessa olisi mahdollistakin.

4.1 Postitiedoksianto

Jos maa kuuluu Pohjoismaisen oikeusapusopimuksen piiriin tai on allekirjoittanut MLA 2000 -sopimuksen tai Schengen sopimuksen, käytetään

pääsääntöisesti suoraa postitiedoksiantoa. Tällöin lähetävä viranomais voi lähettää käänätetyn asiakirjan suoraan toisessa jäsenmaassa asuvalle henkilölle. Myös vastaanottava henkilö voi toimittaa tiedoksi annettavat asiakirjat suoraan jäsenmaan viranomaisille käyttämättä keskusviranomaista.

Tällä hetkellä suoran postitiedoksiannon piiriin kuuluvat Pohjoismaiden lisäksi Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Iso-Britannia, Itävalta, Kypros, Latvia, Liettua, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Saksa, Slovakia, Slovenia, Tšekki, Unkari, Viro, Italia, Kreikka, Luxemburg, Malta sekä Sveitsi (Maataulukko).

MLA 2000 -sopimuksen I osaston 5. artiklan 1. ja 2. kohdat tarkentavat suoraa postitiedoksiantoa seuraavasti:

”1. Jäsenvaltio lähettää toisen jäsenvaltion alueella oleskeleville henkilöille heille tarkoitetut oikeudenkäyntiasiakirjat suoraan postitse.

2. Oikeudenkäyntiasiakirjat voidaan lähettää pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten välityksellä ainoastaan siinä tapauksessa, että

a) sen henkilön osoitetta, jolle asiakirja on tarkoitettu, ei tunneta tai siitä ei ole varmuutta; tai

b) pyynnön esittäneen jäsenvaltion asiaa koskeva oikeudenkäyntilainsäädäntö vaatii muunlaista todistetta asiakirjan tiedoksiannosta vastaanottajalle kuin postitse toimittamisesta voidaan saada; tai

c) asiakirjaa ei ole ollut mahdollista antaa tiedoksi postitse; tai

d) pyynnön esittäneellä jäsenvaltiolla on perusteltua aihetta olettaa, että postitse toimittaminen on tehotonta tai epätarkoituksenmukaista.”

Myös Schengenin sopimuksen 2. luvun 52. artiklan kohdassa 1 sekä Oikeudenkäymiskaaren 11. luvun 3. §, 3. a § ja 8. §:stä löytyy tietoa postitiedoksiannosta.

4.2 Viranomaistiedoksianto

Viranomaistiedoksiannolla tarkoitetaan sitä, että tiedoksianto toimitetaan joko suoraan tuomioistuimesta vastaanottavan maan toimivaltaiselle viranomaiselle

tai oikeusministeriön kautta vastaanottavan maan keskusviranomaiselle.

Viranomaistiedoksianto koostuu pyyntökirjeestä sekä kahdesta tiedoksiannettavasta asiakirjanipusta, joista toinen luovutetaan vastaanottajalle (delyes, to be served) ja toinen pyydetään palauttamaan takaisin suomalaiseen tuomioistuimeen (returneras, to be returned). (Mäkelä, M.) Vastaanottavan maan paikallisviranomaisen tiedoksiantaa asiakirjat asianosaiselle.

Tiedot siitä, mitä vastaanottavaa viranomaista kussakin Euroopan maassa tulee käyttää, löytyvät Euroopan siviilioikeudellisesta Atlaksesta. Esimerkiksi Norjassa ja Tanskassa tiedoksiannon suorittaa paikallispoliisi. Atlaksesta löytyvät myös maakohtaiset pyyntökirjeet.

4.3 Ilmoitustiedoksianto

Tiedoksi annettava määräys tai päätös voidaan antaa vastaanottajalle myös tuomioistuimen kansliassa tai istunnossa, jolloin vastaanottajan katsotaan saaneen siitä myös tiedon. Vastaanottajan pyynnöstä tuomioistuimen on kuitenkin viipymättä toimitettava hänelle myös kyseinen määräys tai päätös kirjallisena. (OK 11. luku 6. §.)

4.4 Kuulutustiedoksianto

Jos vastaajan olinpaikka ulkomailla on tuntematon, voidaan turvautua kuulustiedoksiantoon (ns. fiktiiviseen tiedoksiantoon). Koska tämä tiedoksiantotapa vaarantaa kuitenkin asianosaisen oikeusturvan, on tuomioistuimen varmistuttava siitä, että asianosaisen olinpaikkaa ei todellakaan tiedetä. (Koulu, R. 2003, s. 175.) Kuulutustiedoksiantoa ei voida myöskään käyttää rikosasian haasteen toimittamiseen (OK 11. luku 9. §).

Kuulutustiedoksiannossa asiakirja liitteineen pidetään tuomioistuimen kansliassa nähtävillä, jonka lisäksi julkaistaan virallisessa lehdessä ilmoitus tiedoksiannon sisällöstä ja siitä missä tiedoksi annettavat asiakirjat ovat nähtävissä. Ilmoitus on laitettava esille myös tuomioistuimen ilmoitustaululle. (OK 11. luku 10. §.)

Esimerkki KKO:2001:46

*”Käräjäoikeus oli riita-asiassa yrittänyt toimittaa haasteen tiedoksi vastaajille lähettämällä asiakirjat postitse saantitodistusta vastaan kantajan ilmoittamaan osoitteeseen Ruotsissa. Tiedoksiannon epäonnistuttua käräjäoikeus oli toimit-
tanut tiedoksiannon kuuluttamalla ja sittemmin antanut vastaajia vastaan
yksipuolisen tuomion. Vastaajat hakivat takaisinsaantia ja vaativat kanteen jät-
tämistä tutkimatta tiedoksiannon virheellisyyden perusteella.”*

Korkeimman oikeuden mielestä tiedoksiannon toimittamiseen kuuluttamisella ei ollut edellytyksiä vain koska tiedoksianto postitse oli epäonnistunut.

5 KANSAINVÄLISTEN ASIAKIRJOJEN SISÄLTÖ

Seuraavassa tutkin hieman tarkemmin eräiden asiakirjojen sisältöä sekä sitä miten suomenkieliset ja kansainväliset asiakirjat eroavat toisistaan.

5.1 Vastauksen tiedottaminen, vastauspyyntö ja vastaanottotodistus

Kun valitus on vastaanotettu hovioikeuteen ja hovioikeus on myöntänyt henki-
lölle asiassa jatkokäsittelyluvan, hovioikeus on velvollinen ilmoittamaan
asiasta vastapuolelle ja pyytämään vastausta asiaan (Euroopan ihmisoikeus-
sopimus 6. artikla 3. a mom).

Vastauspyynnön liitteeksi on oheistettava jäljennös valituskirjelmästä ja sen
liitteistä sekä tarpeellinen ohjeistus vastaamiseen. Vastauspyyntö lähetetään
useimmiten postitse tavallisena kirjeenä. Todisteellista tiedoksiantotapaa (vas-
taanottotodistus ja paikallisviranomaisen suorittama tiedoksianto) on tarpeen
käyttää silloin, kun käräjäoikeuden ratkaisua tullaan muuttamaan vastapuolen
vahingoksi pääkäsittelyä toimittamatta. Kun vastapuoli on vastannut valituk-
seen, on tämä vastaus puolestaan tiedotettava valittajalle. Vastapuolen on
myös allekirjoitettava asiakirja ja siihen on liitettävä vastausjäljennökset mah-
dollisine liitekopioineen.

Mikäli tiedoksianto tapahtuu todisteellisesti vastaanottotodistusta käyttäen, on
vastaanottajan täytettävä vastaanottotodistukseen päivämäärä, paikkakunta
sekä allekirjoituksensa ja lähetettävä se takaisin tuomioistuimelle.

Mikäli asianosaista ei saada kiinni ja tiedoksiänto tapahtuu viranomaistiedoksiäntona samassa taloudessa olevalle yli 15-vuotiaalle henkilölle tai yrityksen työntekijälle, todistukseen on lisättävä maininta syystä sekä päiväys (OK 11. luku 17. §).

Vastauksen tiedoksi antamisasiakirja (liite 4), vastauspyyntöasiakirja (liite 3) ja vastaanottotodistus (liite 8) ovat sisällöltään samanlaisia suomalaisessa ja kansainvälisessä käytännössä. Selkeyden vuoksi asiakirjoihin on kuitenkin yleensä lisätty tiedoksiannon toimittajan allekirjoituksen lisäksi tuomioistuimen yhteyshenkilön tiedot, mikäli asiakirjan allekirjoittanut henkilö ei olisikaan kykenevä palvelemaan asiakasta hänen hallitsemallaan kielellä.

5.2 Pääkäsittelypäätös

Kun pääkäsittelyn ajankohta on saatu sovittua, tehdään asiasta kirjallinen pääkäsittelypäätös. Päätös sisältää tiedot muun muassa siitä, keitä pääkäsittelyyn on kutsuttu ja missä ominaisuudessa, pääkäsittelyn paikan, päivämäärän ja kellonajan. Päätöksestä ilmenevät myös seuraamukset, joita asianosaiselle voi koitua, jos hän ei saavu pääkäsittelyyn. Kansainvälisissä tiedoksiannoissa näitä uhkia ei saa kuitenkaan yleensä käyttää. Tarkemmin kansainvälisestä koskemattomuudesta on kerrottu tämän työn luvussa 5.4.

5.3 Kutsut

Hovioikeuden tehtävänä on kutsua asianosaiset pääkäsittelyyn. Kutsu sisältää tiedot siitä missä, minä päivänä ja kellonaikana pääkäsittely pidetään. Myös seuraamuksista saapumatta jättämiseen on ilmoitettava. (OK 26. luku 17. §.) Kutsu sisältää myös tiedon siitä, kuka asiassa on valittajana ja kuka vastapuolena.

Kutsuissa kerrotaan lisäksi laillisesta esteestä. Laillinen este on esimerkiksi sairaus tai yleinen liikenteen keskeytyminen, joka aiheuttaa sen, ettei asianosainen pysty osallistumaan pääkäsittelyyn. Tällaisesta esteestä asianosaisen on välittömästi ilmoitettava hovioikeuteen.

Asianosaisen kutsun oheen liitetään päätös pääkäsittelystä, tarpeelliset ohjeet sekä postitse tapahtuvissa tiedoksiannoissa tuomioistuimelle palautettava vastaanottotodistus. Todistajan tai kuultavan kutsuun pääkäsittelypäätöstä ei liitetä.

Kansainväliset kutsut eivät eroa suomalaisista muuten kuin, että kansainvälisissä kutsuissa sakon tai noudon uhkaa ei ole yleensä luvallista esittää. Kansainvälisissä kutsuissa on myös tapana pyytää asianosaista ilmoittamaan määräpäivään mennessä, millä kielellä hän voi oikeudenkäyntiin osallistua sekä onko tarpeen kutsua tulkki paikalle.

5.4 Koskemattomuus

Suomessa tuomioistuin voi käyttää kutsuissaan erilaisia uhkia sen varmistamiseksi, että asianosainen saapuu oikeuskäsittelyyn. Tällaisia uhkia ovat esimerkiksi:

- *”Valittaja kutsutaan pääkäsittelyyn uhalla, että valitus hänen poissa ollessaan jätetään sillensä.”*
- *”Valittajan vastapuoli kutsutaan pääkäsittelyyn sakon uhalla, jos asian käsitteleminen edellyttää vastapuolen läsnäoloa.”*
- *Valittajan vastapuoli, jonka kuulemista ei pidetä tarpeellisena, kutsutaan pääkäsittelyyn uhalla, että asia voidaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta.”* (OK 26. luku 18. §.)

Sillensä jättämishuoka sekä ratkaisu poissaolosta huolimatta ovat käytettävissä myös kansainvälisissä asiakirjoissa. Myös sakon uhkaa voidaan käyttää kansainvälisesti, mutta tietyin rajoituksin. Käytännössä sakon uhka on käytössä vain Pohjoismaissa, jos kyse on vastaajasta, täysi-ikäisestä asianomistajasta, kuultavasta tai todistajasta. Sen sijaan noudon uhkaa ei ole koskaan luvallista käyttää kansainvälisissä kutsuissa. (Oikeusministeriö.) Näin ei ole mahdollista pakottaa ulkomaista henkilö tulemaan Suomeen oikeudenkäyntiin.

Eräät lait kuitenkin turvaavat henkilön koskemattomuuden sinä aikana, kun hän osallistuu Suomessa oikeudenkäyntiin. Esimerkiksi Schengenin sopimuksen 2. luvun 52. artiklan 3. kohta ja laki oikeudenkäyntiin ja esitutkintaan

osallistuvien henkilöiden koskemattomuudesta eräissä tapauksissa käsittelevät koskemattomuutta.

Lain oikeudenkäyntiin ja esitutkintaan osallistuvien henkilöiden koskemattomuudesta eräissä tapauksissa 1. § ja 2.§:n mukaan jos henkilö saapuu Suomen viranomaisen kutsusta tai sen nimenomaisella suostumuksella toisesta valtiosta Suomeen oikeudenkäyntiin tai esitutkinnan johdosta kuultavaksi todistajana, asiantuntijana, rikosasian asianomistajana tai muuna kuin rikosasian asianosaisena, häntä ei saa sinä aikana, jona hän asian johdosta Suomessa on, asettaa syytteeseen, vangita tai rangaista tai rajoittaa hänen vapauttaan. Tämä pätee sellaiseen rikokseen tai käytökseen, joka on tapahtunut ennen hänen lähtöään siitä valtiosta, josta hänet on kutsuttu. Henkilöä ei saa myöskään luovuttaa edellä mainitusta syyistä ilman hänen suostumustaan kolmannelle valtiolle. Sama koskemattomuussuoja koskee myös henkilöä, joka on tullut vastaamaan tuomioistuimessa rikosasiassa tai rikoksesta epäiltynä kuultavaksi esitutkinnassa.

Todistajaa tai asiantuntijaa on lisäksi kuultava ainoastaan kutsussa esitetystä asiasta. Muihin seikkoihin tarvitaan hänen erillinen lupansa. Koskemattomuus lakkaa viidentenätoista päivänä siitä päivästä kun asianomaiselle henkilölle on ilmoitettu, ettei hänen läsnäolonsa ole enää tarpeen. (Laki oikeudenkäyntiin ja esitutkintaan osallistuvien henkilöiden koskemattomuudesta eräissä tapauksissa 3.§ - 4. §.)

5.5 Asiakirjaan liitettävät ohjeet

MLA 2000 -sopimuksen piiriin kuuluvien valtioiden on liitettävä jokaiseen oikeudenkäyntiasiakirjaan ilmoitus siitä, että vastaanottajalla on oikeus saada asiakirjan lähettäneeltä viranomaiselta tai kyseisen valtion muilta viranomaisilta tietoja asiakirjaa koskevista oikeuksista ja velvollisuuksista (MLA 2000 -sopimus I osasto 5. artikla 4. kohta).

Oikeudenkäyntiin osallistuvien henkilöiden, olipa kyse asianosaisista, todistajista tai kuultavista, oikeusturvan takaamiseksi asiakirjoihin liitetään siis ohjeet. Ohjeissa (liitteet 9 - 14) kerrotaan esimerkiksi oikeudenkäyntiavustajan tai asiamiehen käytöstä, mahdollisesta oikeusavusta, laillisesta esteestä, kustan-

nusten korvauksesta ja pääkäsittelyn vaiheista. Kansainvälisten asiakirjojen ohjeissa kerrotaan lisäksi koskemattomuudesta ja tulkkauksesta.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tätä opinnäytetyötä vastaava kehityshanke on toteutettu käräjäoikeuksien ja oikeusministeriön yhteistyönä muutama vuosi sitten ja nykyisellään käräjäoikeuksien yhteiset vieraskieliset asiakirjapohjat ovat saatavissa oikeushallinnon intranetissa. Samaan lopputulokseen myös oma opinnäytetyöni tähtää.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena ei ole kuitenkaan esittää kansainvälisten asiakirjapohjien tekniseen toteutukseen liittyviä ratkaisuja, vaan keskittyä asiakirjapohjien sisällölliseen toteutukseen. Tekniset menetelmät voivat hyvin olla muuttumassa yhtenäisiksi kaikissa oikeuslaitoksissa seuraavina vuosina, joten tekninen toteutus olisi laajentanut ja pitkittänyt asiakirjapohjien laatimista kohtuuttomasti. Selkeyden vuoksi laatiini asiakirjapohjiin on kuitenkin merkitty kursivilla täytettävien kohtien sisältö.

Liitteeseen 17 on koottu kansainvälisten asiakirjojen kieleen, muotoon, tiedoksiintoon ja oikeusapuun liittyviä laki- ja asetuskohtia. Liite 17 on tarkoitettu hovioikeuksien henkilökuntien käyttöön.

6.1 Tutkimuksen metodologia ja tutkimusmenetelmät

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on luoda konkreettinen ammatilliseen käyttöön sopiva tuotos, joka voi olla esimerkiksi ohje tai tapahtuman järjestäminen (Vilka & Airaksinen 2003, 9). Tämän opinnäytetyön tuloksena syntyivät liitteinä 2 - 15 esitetyt kansainväliset asiakirjapohjat.

Olen käyttänyt opinnäytetyöni aineiston keräämiseen sekä kvantitatiivisia (määrällisiä) että kvalitatiivisia (laadullisia) menetelmiä, koska halusin mahdollisimman nopeasti selvittää kaksi eri asiaa. Ensinnäkin kuinka suuri osa hovioikeuksista piti tärkeänä mitään asiakirjapohjaa sekä kieltä jolla se käännetään, ja toiseksi minkälaisia kansainvälisten asiakirjapohjien piti sisällöltään olla tyydyttäväkseen kaikkia hovioikeuksia.

Kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimusmenetelmässä pyritään mittaamisen avulla täsmentämään, selittämään tai perustelemaan opinnäytetyöhön liittyvää aihepiiriä, ideaa tai yksityiskohtaa (Vilkka & Airaksinen, 2003, 58 – 59). Omassa opinnäytetyössäni pidin helpompana ensin mitata kuinka moni hovioikeus piti tärkeänä kutakin ehdottamaani asiakirjapohjaa. Tämän mittauksen tulos kertoi siis mitä asiakirjapohjia enemmistö hovioikeuksista piti tärkeinä ja vaikutti siihen mitä kansainvälisiä asiakirjapohjia aloin laatia. Enemmistön mielipide riitti mielestäni perustelemaan tietyn asiakirjan tarpeen. Samalla periaatteella selvisivät myös hovioikeuksien tärkeimpinä pitämät ulkomaiset kielet. Kyselyn (liite 2) yhteydessä pyysin hovioikeuksia lähettämään palautuskuoressa myös oman virastonsa suomenkielisiä asiakirjapohjia mahdollisin kommentein varustettuna. Palautuneiden asiakirjapohjien avulla pystyin tekemään jonkin verran myös laadullista tutkimusta.

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa pyritään selvittämään ja ymmärtämään aineiston sisältöä syvällisemmin (Vilkka & Airaksinen 2003, 63 – 64). Opinnäytetyössäni pyrin kvalitatiivisella tutkimuksella selvittämään tarkemmin, mitä asioita hovioikeudet pitivät sisällöllisesti tärkeinä kansainvälisissä asiakirjapohjissa. Laadullisessa tutkimusmenetelmässä suositellaan käytettäväksi lomake- tai teemahaastattelua (Vilkka & Airaksinen 2003, 63). Edellä mainittujen hovioikeuksien asiakirjapohjien lisäksi käytin täydentävää lomakekyselyä (liite 16), jossa kysyttiin hovioikeuksilta mielipiteitä ja pyydettiin mahdollisia korjausehdotuksia laatimieni asiakirjapohjien ensimmäisiin versioihin. Ennen lomakekyselyä asiakirjapohjat esiteltiin hovioikeuksien osastokanslioiden lainkäyttösihteeripäivillä Kouvolan hovioikeudessa 2.11.2010, joten lomakekysely tuki tilaisuudessa esiin nousseita kysymyksiä.

6.2 Tiedonkeruu

Konsultoituani Kouvolan hovioikeuden notaari Maritta Mäkelää, päätin lähettää ensimmäisessä kyselyvaiheessa kaikille Suomen hovioikeuksille kyselyn (liite 2), missä tiedusteltiin heidän mielestään tärkeimpiä kansainvälisiä asiakirjapohjia ja kieliä, joille asiakirjat olisi heidän mielestään tärkeintä käännättää. Kyselyn toteutin tulostetulla Excel-taulukolla, joka oli helppo vas-

taanottajan täyttää rasti-ruutuun menetelmällä. Ensimmäisen vaiheen kyselyt lähetettiin vastaanottajille kesäkuussa 2010.

Nämä asiakirjapohjat Kouvolan hovioikeuden notaari Maritta Mäkelä esitteli laatimani PowerPoint -esityksen avulla hovioikeuksien osastokanslioiden lainkäyttösihteeripäivillä Kouvolan hovioikeudessa marraskuussa 2010.

Toisessa kyselyvaiheessa tiedustelin samaisilta hovioikeuksien edustajilta heidän mielipiteitään lainkäyttösihteeripäivillä esitetyistä asiakirjapohjista. Myös tämä kysely (liite 16) oli toteutettu Excel-taulukko-ohjelmalla ja lähettämällä paperinen tulostusversio laatimieni asiakirjapohjien kanssa vastaanottajille. Kyselyt lähetettiin marraskuun alussa ja vuoden 2010 loppuun mennessä suurin osa hovioikeuksista oli vastannut kyselyyn.

6.3 Aineiston analysointi

Vastauksia analysoidessani huomasin, että kaikilla hovioikeuksilla oli hyvin samansuuntaisia ajatuksia tärkeistä asiakirjapohjista sekä tarvittavista käännöskielistä.

Kaikki kuusi hovioikeutta pitivät tärkeänä, että käännettäviksi asiakirjoiksi valitaan vastauspyyntö, vastauksen tiedottaminen, valittajan kutsu, vastapuolen kutsu, todistajan/kuultavan kutsu sekä vastaanottotodistus. Kolme kuudesta hovioikeudesta piti tärkeänä käännättää valmiiksi asiakirjapohjaksi myös pääkäsittelypäätöksen (Kuva 1.) Lisäksi kyselyssä nousi esille kymmenen hajanaista ehdotusta asiakirjapohjiksi, kuten esimerkiksi ilmoitus ratkaisun antamisesta, istunnon peruutus, lausumapyyntö ja alaikäisen huoltajan kutsu.

Tämä tuki omaa oletustani tärkeistä asiakirjapohjista. Tärkeiksi valikoituivat sellaiset asiakirjapohjat, joita käytetään yleisimmin niin kotimaisessa kuin kansainvälisessäkin asioinnissa.

Taulukko 1. Kyselytulokset käännettävistä asiakirjoista

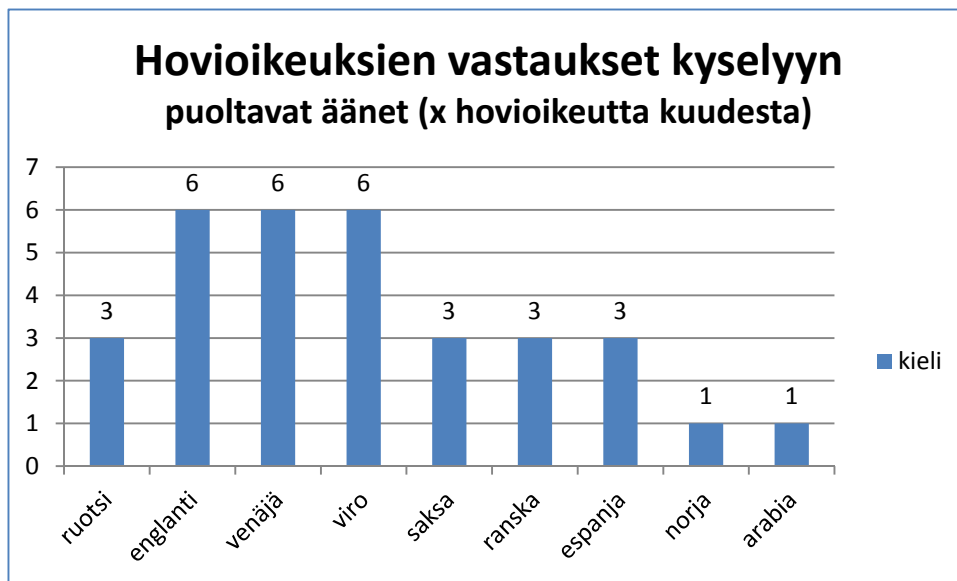
Käännettävät asiakirjat	
Hovioikeuksien vastaukset kyselyyn	
Asiakirjan nimi	Puoltavat äänet/kokonaisäänet
Vastauspyyntö	6/6
Vastauksen tiedottaminen	6/6
Valittajan kutsu	6/6
Vastapuolen kutsu	6/6
Todistajan/kuultavan kutsu	6/6
Vastaanottotodistus	6/6
Tiedoksiantotodistus	6/6
Pääkäsittelypäätös	3/6
Joku muu	10 eri ehdotusta

Kaikki hovioikeudet pitivät tärkeinä käännettävinä kielinä englannin, venäjän ja viron kieliä (Kuva 1). Kuten tämän opinnäytetyön luvusta 2.2. käy ilmi, venäläiset ja virolaiset olivat suurimmat Suomeen muuttaneet ulkomaalaisryhmät vuonna 2010. Näin on hyvin ymmärrettävää, että nämä kieliryhmät ovat myös tekemisissä suomalaisen tuomioistuinlaitoksen kanssa siinä määrin, että hovioikeudet pitivät tärkeänä asiakirjapohjien käännettävistä kyseisille kielille.

Englannin kieltä äidinkielenään tai virallisena kielenä puhuvia on puolestaan maailmassa noin 750 miljoonaa henkilöä, ja se on maailmanlaajuisesti levinnein kieli (Itä-Suomen yliopisto). Englantia puhutaan virallisena tai toisena virallisena kielenä Ison Britannian ja USA:n kaltaisten länsimaiden lisäksi myös esimerkiksi Etelä-Afrikan Tasavallassa ja Intiassa. Siten oli odotettavissakin, että hovioikeudet pitivät yksimielisesti myös englantia yhtenä tärkeänä käännettävänä kielenä.

Kolme kuudesta hovioikeudesta piti tärkeinä käännettävinä kielinä myös saksaa, ranskaa ja espanjaa (Kuva 1). Euroopan yhdentymisellä voi mielestäni selittää sitä, miksi nämä kielet koettiin tärkeäksi käänntöstyön kannalta. Kolme kuudesta hovioikeudesta toivoi myös ruotsinkielisiä asiakirjapohjakkäännöksiä. Se, miksi ruotsin kieltä ei käänntöstyön kannalta koettu tämän tärkeämmäksi, johtuu käsittääkseni siitä, että ruotsi on Suomen toinen virallinen kieli ja siksi useilla hovioikeuksilla on jo valmiiksi asiakirjapohjistaan myös ruotsinkieliset versiot.

Muita kyselyissä esiin nousseita tärkeiksi koettuja kieliä olivat norja ja arabia (Kuva 1). Norjan ja Suomen rajayhteys on voinut olla vaikuttavana tekijänä siihen, että norjan kieli koettiin yhdessä hovioikeudessa tärkeäksi. Arabia puolestaan on maailman kuudenneksi puhutuin kieli, ja sitä puhuu noin 175 miljoonaa henkilöä. Sillä on myös virallinen asema kahdessakymmenessä neljässä maassa. (Thomas, L.) Sen lisäksi useimmat muslimit ymmärtävät ainakin jonkin verran arabiaa uskontonsa vuoksi.

Kuva 1. Kyselytulokset käännettävien asiakirjojen kielistä

6.4 Asiakirjapohjien laatiminen

Laatimani kansainväliset asiakirjapohjat olen tehnyt perustuen hovioikeuksien suomalaisiin vastaaviin asiakirjapohjiin kyselyissä esiin nousseihin muutoksiin.

Kaikki hovioikeudet ovat käyttäneet asiakirjapohjissaan aiemmin samansuuntaista tarkemmin määrittelemätöntä asettelutapaa. Mutta koska hovioikeudet ovat tammikuusta 2011 lähtien alkaneet yleisesti siirtyä käyttämään SFS-standardia 2487, päätin käyttää asiakirjapohjien laatimisessa kyseistä asiakirjastandardia. Muutos entiseen asetteluun ei kuitenkaan ollut kovin suuri, joten esimerkiksi asiakirjan tunnistetiedot, kuten hovioikeuden tiedot, asiakirjan nimi, päivämäärä, vastaanottajan tiedot ja asian diaarinumero pysyivät kaikkien asiakirjojen kohdalla lähes entisillä paikoillaan.

Sisällöllisesti kaikkien hovioikeuksien asiakirjapohjista oli löydettävissä samat asiat. Sisällön ilmaisussa, väliotsikoinnissa ja järjestyksessä sen sijaan oli eroja. Esimerkiksi vastauspyyntöasiakirjassa kolme hovioikeutta kuudesta käytti väliotsikkoa: ”Vastauspyyntö ja määräaika”, yksi väliotsikkoa: ”Vastauksen määräaika” ja kaksi ei ollut otsikoinut kappaletta lainkaan. Selkeyden vuoksi ja koska kolmessa kuudesta hovioikeudesta otsikko oli jo käytössä, käytin laatimassani asiakirjapohjassa kyseisessä kohdassa otsikkoa: ”Vastauspyyntö ja määräaika”.

Varsinaisen kappaleen tekstin pyrin kirjoittamaan mahdollisimman selkeästi säästäten tarkemmat ohjeet erilliseen mukaan liitettävään ohjeasiakirjaan. Toiset hovioikeudet olivat sisällyttäneet mahdolliset ohjeet suoraan asiakirjaan, toisten käyttäessä liitteinä erillisiä ohjeasiakirjoja.

Koska ohjeiden sisältö riippuu siitä, missä suhteessa vastaanottaja on käsiteltävään asiaan (asianosainen, vastapuoli, todistaja vai kuultava), sekä onko kyse siviili- vai rikosasiasta, näin selkeimmäksi ratkaisuksi laatia ohjeista erilliset asiakirjat. Siten esimerkiksi neljän hovioikeuden vastauspyyntöasiakirjassa esitetty vastauksen sisällön tarkempi kuvaus siirtyi vastauspyynnön vastaajan erilliseen ohjeasiakirjaan. Näin samaa vastauspyyntöpohjaa voidaan käyttää sekä rikos- että siviiliasioden hoidossa pelkästään liittämällä asiakirjaan kyseisen tapaustyyppin mukainen ohjeasiakirja.

Samaan tapaan kävin läpi jokaisen asiakirjan jokaisen väliotsikon ja kappaleen ja valitsin otsikoiksi ja asiajärjestykseksi eniten käytetyt ja selkeimmät vaihtoehdot.

Koska käytössäni olleet hovioikeuksien asiakirjapohjat oli tarkoitettu käyttöön Suomessa, oli asiakirjapohjiin tehtävä myös muutamia lisäyksiä. Osoite- ja puhelinnumerotietojen kansainväliseen muotoon muuttamisen lisäksi liitin kutsuihin kappaleen tulkkaustarpeesta. Asianosaisen, todistajan ja kuultavan ohjeisiin lisäsin myös ohjeen kustannusten korvauksesta ja ennakosta kansainvälisin tiedoin.

8 POHDINTA

8.1 Tutkimuksen sisältö

Kansainvälisten asiakirjojen käännettämiseksi ja tarpeelle löytyy siis monia perusteluja niin suomalaisista kuin kansainvälisistä laeista sekä asetuksista ja käytännön tarpeestakin. Tutkimuksessani en löytänyt myöskään minkäänlaisia esteitä sille, että hovioikeuksien kansainväliset asiakirjapohjat yhtenäistetään. Päinvastoin yhtenäistäminen helpottaa ja nopeuttaa asiakirjojen laatimista ja siten kansainvälistä kanssakäymistä.

Edellä esittämäni analysoinnin pohjalta ehdotan, että käännettäviksi asiakirjapohjiksi valitaan kaikki kuusi asiakirjapohjaa, joita jokainen hovioikeus piti tärkeimpinä eli: vastauspyyntö (liite 3), vastauksen tiedoksi antaminen (liite 4), valittajan kutsu (liite 5), vastapuolen kutsu (liite 6), todistajan/kuultavan kutsu (liite 7) sekä vastaanottotodistus (liite 8). Vaikka kyselyssä ei erikseen tiedusteltukaan mahdollisten ohjeiden (liitteet 9 – 14) käännettämisen tarpeesta, ne kuuluvat niin olennaisena osana tiettyihin asiakirjoihin, että myös ne on tärkeä käännettäväksi. Myös valitusosoituksen (liite 15) voi mielestäni lukea ohjeeksi ja siten käännettäväksi asiakirjaksi.

Siitä huolimatta, että pääkäsitteilypäätös on yksi olennainen asiakirja kansainvälisessä asiakirjaliikenteessä ja kolme kuudesta hovioikeudesta ehdotti sitä käännettäväksi, kyseisen asiakirjan sisällön muuttuvuuden vuoksi en ehdotaisi sen käännettämistä ainakaan näin alkuvaiheessa.

Käännöskielten valinnoissa ehdottaisin kaksivaiheista mallia, jossa ensimmäisessä vaiheessa käännettäisiin asiakirjat englanniksi, venäjäksi, viroksi ja ruotsiksi. Kolmea ensimmäistä kieltä ehdotan siksi, että ne nousivat kaikkien hovioikeuksien mielestä tärkeimmiksi kieliksi. Ruotsin kieli on puolestaan Suomen toinen virallinen kieli, joten mielestäni on tärkeä turvata vaivaton käännösmahdollisuus myös niille hovioikeuksille, joilla ei näitä asiakirjapohjia ennestään kyseisellä kielellä ole hovioikeuskohtaisissa asiakirjapohjissaan.

Toisessa vaiheessa asiakirjapohjat käännettäisiin saksan, ranskan, espanjan, norjan ja arabian kielille. Toki on paljon oikeusministeriön resursseista

kiinni, miten käännöstyö tehdään, mutta mielestäni käännöstyö pitäisi ainakin aloittaa hovioikeuksien tärkeimpinä pitämistä kielistä.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus

Koska kyselyaineisto lähetettiin jokaiseen hovioikeuteen ja osoitettiin henkilöille, jotka jo aiemmin olivat käsitelleet omassa työyhteisössään hovioikeuksien yhteisten kansainvälisten asiakirjojen tarvetta ja kieliä, pitäisin tutkimustulosta luotettavana. Vaihtoehtoisesti kysely olisi voitu lähettää kaikille hovioikeuksien työntekijöille, jotka työssään ovat tekemisissä kansainvälisten asiakirjojen kanssa. Kyselyssä olisi kuitenkin ollut se vaara, että tutkimus olisi laajentunut liikaa ja aikataulua olisi ollut vaikea pitää kasassa.

8.3 Oman työskentelyn arviointi

Koin opinnäytetyön tekemisen jokseenkin haastavaksi, mutta hyvin mielenkiintoiseksi. Varsinkin viitekehysten rajaaminen ja riittävien lähteiden löytäminen tuntui aluksi vaikealta. Koska käytin työssäni paljon lakiviitteitä, opinnäytetyöstä uhkasi myös tulla ensin hyvin raskaslukuinen. Tarkoitukseni ei ollut kuitenkaan laatia tekstiä ammattilaisille, vaan perustella kansantajuisesti asiakirjojen käännättämisen tarvetta ja luoda sisällöllisesti tarkoituksenmukaiset asiakirjapohjat ammattikäyttöön. Varsinaisten asiakirjapohjien laatiminen niihin liittyvine ohjeineen ja niitä edeltävine kyselyineen oli erittäin mielenkiintoista ja palkitsevaa.

Laatimieni kyselyjen puutteina pidän sitä, etten kyselyissä pyytänyt valinnoille perusteluja. Sitä kautta olisi voinut nousta esiin myös monipuolisempia perusteluja asiakirjapohja- ja kielivalinnoille. Näiden puutteiden vuoksi varsinaiset kyselyt ja niiden analysointi jäivät hyvin kvantitatiiviselle tasolle. Varsinkin käännösten kielivalintojen kohdalla tämä nousi tarkemman analysoinnin esteeksi.

Uskon kuitenkin, että laatimani kansainväliset asiakirjapohjat sopivat kaikkien hovioikeuksien tarpeeseen ja osoittautuvat käytännön työssä toimiviksi.

LÄHTEET

Asiakirjojen tiedoksianto. Euroopan siviilioikeudellinen Atlas. Saatavissa:

[http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/ds_informati
on_fi.htm](http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/ds_informati
on_fi.htm) [viitattu 5.4.2011].

Englannin kielen asiantuntijaksi. Itä-Suomen yliopisto – Filosofinen tiedekunta. Saatavissa: <http://www.uef.fi/filtdk/englanti> [viitattu 17.8.2011].

Hallavainio, A. konsultaatio 12.5.2010. Kouvolan hovioikeus

Kansainväliset asiat. 25.5.2010. Ilona - oikeushallinnon intranet sivusto.

Keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehty yleissopimus (ns. MLA 2000 –sopimus).

Finlex. Säädöstietopankki. Saatavissa:

http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2004/20040057/20040057_2 [viitattu 3.1.2011].

Laki oikeudenkäyntiin ja esitutkintaan osallistuvien henkilöiden koskemattomuudesta eräissä tapauksissa 5.1.1994/11. Finlex – Valtion säädöstietopankki. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940011> [viitattu 12.7.2011].

Maahanmuuttoa viime vuotta vähemmän. 2010. Tilastokeskus.

Saatavissa: http://www.stat.fi/til/muutl/2009/muutl_2009_2010-04-22_tie_001_fi.html [viitattu 7.7.2011].

Maataulukko. 7.10.2010. European judicial network. Saatavissa:

<http://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/> [viitattu 6.7.2011].

Myrskylä, P. 2010. Maahanmuutossa suuria vuosivaihteluita. Tieto&Trendit nro 4-5. Saatavissa:
http://tilastokeskus.fi/artikkelit/2010/art_2010-07-09_001.html [viitattu 6.7.2011].

Mäkelä, M. konsultaatio 14.5., 27.5., 31.5.2010 ja 8.9.2011. Kouvolan hovioikeus

Oikeudenkäymiskaari 1.1.1734/4. Finlex – Valtion säädöstietopankki. Saatavissa:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1734/17340004000> [Viitattu 24.11.2010].

Thomas, L. 2010. Maailman 11 puhutuinta kieltä. Tieteen kuvalehti 2.9.2010. Saatavissa: <http://tieku.fi/ihminen/psykologia-ja-kayttaytyminen/maailman-11-puhutuinta-kielta> [viitattu 17.8.2011].

Vuoden 1990 Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehty yleissopimus (Schengen-sopimus). Finlex. Säädöstietopankki. Saatavissa:
<http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2001/20010023> [viitattu 3.1.2011].

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi. [viitattu 30.3.2011]

Väestönmuutosten ennakkotiedot tapahtumakuukauden mukaan 2011. Tilastokeskus. Saatavissa:
http://www.stat.fi/til/vamuu/2011/05/vamuu_2011_05_2011-06-22_tau_001_fi.html [viitattu 6.7.2011].

Yhteenveto Helsingin hovioikeuden asianhallinnan asiakirjapohjien asetteluista. 2010. Muistio 6.4.2010. Helsingin hovioikeus.

LIITTEET

- Liite 1. Maataulukko rikostiedoksiannon lähettäjälle
- Liite 2. Kansainvälisten asiakirjapohjien kyselylomake hovioikeuksille
- Liite 3. Vastauspyyntö
- Liite 4. Vastauksen tiedoksi antaminen
- Liite 5. Valittajan kutsu
- Liite 6. Vastapuolen kutsu
- Liite 7. Todistajan/kuultavan kutsu
- Liite 8. Vastaanottotodistus
- Liite 9. Ohje vastauspyyntöön vastaajalle (rikosasia)
- Liite 10. Ohje vastauspyyntöön vastaajalle (riita-asia)
- Liite 11. Ohjeita asianosaiselle (korvaus valtion varoista)
- Liite 12. Ohjeita asianosaiselle (ei korvausta)
- Liite 13. Ohjeita todistajalle/kuultavalle (korvaus valtion varoista)
- Liite 14. Ohjeita todistajalle/kuultavalle (korvaus asianosaiselta)
- Liite 15. Valitusosoitus
- Liite 16. Kansainvälisten asiakirjapohjien palautelomake hovioikeuksille
- Liite 17. Kansainväliset asiakirjat – lait ja asetukset

Maataulukko rikostiedoksiannon lähettäjälle

7.10.2010

Maa(t)	Reitti (Minne tuomioistuin lähettää)	Postitiedoksianto / Erityistä huomioitavaa	Sopimus
Islanti, Norja, Ruotsi, Tanska	Kohdevaltion Poliisi /syyttäjä/ lääninhallitus Ks. Ilonasta osoitteet	Postitiedoksianto käy. L velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen (Pr 701).	Pohjoismainen sopimus oikeusavusta (Pr 703) (ja kuten EU-valtiot alla)
Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Iso-Britannia, Itävalta, Kypros, Latvia, Liettua, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Saksa, Slovakia, Slovenia, Tshekki, Unkari, Viro	Toimivaltaiset viranomaiset Ks. Atlas * www.ejn-crimjust.europa.eu .	Postitiedoksianto pääsääntö. Perustellusta syystä (MLA 2000 5(2) art.) tuomioistuimelta vastaanottavan valtion toimivaltaiselle viranomaiselle. Vain erityistapauksessa keskusviranomaisten välillä (6(2) art.).	EN 1959-sopimus (Pr 708) ja MLA 2000-sopimus (Pr 709 ja PrEU 701)
Italia, Kreikka, Luxemburg	Ks. Atlas	Postitiedoksianto käy (Schengen 52 art.).	EN 1959-sopimus, Schengenin sopimus (SopS 23/2001)
Malta	Ks. Atlas	Postitiedoksianto käy.	EN 1959-sopimus, MLA 2000 (varauma), Schengenin sopimus
Irlanti	OM >	Ei suoria yhteyksiä.	EN 1959-sopimus
Sveitsi	Suorat yhteydet www.elorge.admin.ch	Postitiedoksianto käy.	EN 1959-sopimus, Schengenin sopimus
Albania, Andorra, Armenia, Azerbaidzhan, Bosnia-Hertsegovina, Georgia, Israel, Kroatia, Liechtenstein, Makedonia, Moldova, Monaco, Montenegro, Serbia, Turkki, Ukraina	(Suomen) keskusviranomainen: OM>	Tarkista kieli- ym. varaukset (ETS 030). www.conventions.coe.int	EN 1959-sopimus
Venäjä	OM>	Tarvitaan tuomarin pyyntökirje. Määräajat.	EN 1959-sopimus (tai kahdenvälinen)
Australia	OM>		Keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskeva sopimus (SopS 36/1994)
USA	OM>		Ei sopimusta
Muut valtiot	OM>UM>	Diplomaattinen tie.	Ei sopimusta

*Toimivaltaisten viranomaisten yhteystietoja sisältävän Euroopan rikosoikeudellisen verkoston ylläpitämän Atlas-tietokannan osoite on <http://www.ejn-crimjust.europa.eu>. Yhteyshenkilöiden tietoihin pääsyyn tarvittava käyttäjänimi on rje ja salasana Ejn_2009.

Huomautus: Taulukko on tarkoitettu vain viranomaiskäyttöön apuvälineeksi ja sitä pyritään päivittämään säännöllisesti. Vastuu oikean menettelytavan valinnasta on oikeusapupyynnön lähettäjällä.

Viraston nimi & kyselyn täyttäjät:		
Tärkeimmät käännettävät asiakirjapohjat ovat virastomme mielestä:		
<i>(Rastita valintasi)</i>		Muita huomioita <i>(jatka tarvittaessa paperin kääntöpuolelle)</i>
Vastauspyyntö		
Vastauksen tiedottaminen		
Valittajan kutsu		
Vastapuolen kutsu		
Todistajan kutsu		
Vastaanottotodistus		
Tiedoksiantotodistus		
Pääkäsittelypäätös		
Joku muu, mikä/mitkä?		

Tärkeimmät kielet, joille asiakirjoja käännetään ovat virastomme mielestä:		
<i>(Rastita valintasi)</i>		Muita huomioita <i>(jatka tarvittaessa paperin kääntöpuolelle)</i>
ruotsi		
englanti		
venäjä		
viro		
saksa		
ranska		
espanja		
Joku muu, mikä/mitkä?		

XXXX HOVIOIKEUS
katuosoite
FI-postinro + kaupunki
FINLAND
puh.+ 358
fax +358
sähköpostios.

VASTAUSPYYNTÖ

pvm

Diaarinro
diaarinro

vast.ottajan nimi
asiamies
asianajotsto
postiosoite
kaupunki

Ratkaisu, johon on haettu muutosta

käräjäoikeus, antopvm, nro

Asia *asian nimi*

Valittaja *valittajan nimi*

Vastapuoli *vastapuolen nimi*

Vastauspyyntö ja määräaika

Hovioikeus on myöntänyt *X* jatkokäsittelyluvan.

Hovioikeus kehottaa Teitä antamaan oheen liitetyn valituksen johdosta kirjallisen vastauksen, mikäli pidätte vastaamista tarpeellisena.

Vastaus on toimitettava hovioikeuden kirjaamoon viimeistään
XX.XX.XXXX.

Seuraus vastaamatta jättämisestä

Jos vastausta ei toimiteta, se ei estä asian käsittelyä hovioikeudessa. Asiaa ratkaistaessa otetaan tällöin huomioon Teidän käräjäoikeudessa esittämäne oikeudenkäyntiaineisto.

Vastauksen sisältö

Mitä vastauksessa on ilmoitettava ja mitä vastaamisessa on muutoin otettava huomioon, ilmenee oheen liitetystä ohjeesta.

Kirjaamon osoite ja aukioloaika

XXXX hovioikeus/Kirjaamo
postiosoite
kaupunki
FINLAND
puh. puh
telekopio: fax
sähköposti: sähköpostios

aukioloaika: aukioloaika

Allekirjoitus

Notaari XXXX

Yhteyshenkilö: etunimi, sukunimi
Puh. +358 10 xxx xxxx
Fax: +358 10 xxx xxxx
etunimi.sukunimi@oikeus.fi

Liitteet

jäljennös valituskirjelmästä ja sen liitteistä
ohje vastaajalle

XXXX HOVIOIKEUS
 katuosoite
 FI-postinro + kaupunki
 FINLAND
 puh.+ 358
 fax +358
 sähköpostios.

VASTAUKSEN TIEDOKSI ANTAMINEN

pvm

Diaarinro
diaarinro

vast.ottajan nimi
asiamies
asianajotsto
postiosoite
kaupunki

Ratkaisu, johon on haettu muutosta

käräjäoikeus, antopvm, nro

Asia

asian nimi

Valittaja

valittajan nimi

Vastapuoli

vastapuolen nimi

Hovioikeus on myöntänyt *X:lle* jatkokäsittelyluvan.

Oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 6 §:n mukaisesti lähetetään tiedoksenne edellä mainitussa asiassa annettu vastaus.

Mikäli vastauksessa on vaadittu oikeudenkäyntikulujen korvaamista, voitte halutessanne antaa siitä lausuman hovioikeudelle. Lausuma tulee toimittaa hovioikeudelle kirjallisena viimeistään *XX.20XX*.

Allekirjoitus

Notaari

XXXX

Yhteyshenkilö: *etunimi, sukunimi*

Puh. +358 10 xxx xxxx

Fax: +358 10 xxx xxxx

etunimi.sukunimi@oikeus.fi

Liitteet

jäljennös vastauksesta ja sen liitteistä

XXXX HOVIOIKEUS
 katuosoite
 FI-postinro + kaupunki
 FINLAND
 puh.+ 358
 fax +358
 sähköpostios.

KUTSU VALITTAJALLE

pvm

Diaarinro
 diaarinro

vast.ottajan nimi
 postiosoite
 kaupunki
 Maa

Kutsu

Teidät kutsutaan hovioikeuden pääkäsittelyyn henkilökohtaisesti asian selvittämistä varten.

Aika

xx.xx.20xx kello x:xx

Paikka

XXXX HOVIOIKEUS
 osoite
 Finland
 istuntosali X

Asia

käräjäoikeus, antopvm, nro
 asian nimi

Valittaja

valittajan nimi

Vastapuoli

vastapuolen nimi

Seuraamus poissaolosta

Jos Te jätte ilman laillista estettä saapumatta henkilökohtaisesti pääkäsittelyyn, valituksenne jätetään sillensä. Tällöin käräjäoikeuden ratkaisu jää pysyväksi.

Laillinen este

Jos Te ette voi laillisen esteen vuoksi saapua istuntoon, Teidän on ilmoitettava siitä hovioikeudelle välittömästi kun olette saanut tiedon esteestä. Jos Teillä on oikeus käyttää istunnossa asiamiestä ja hänellä on laillinen este, siitä tulee ilmoittaa hovioikeudelle heti, kun Te tai asiamiehenne on saanut tiedon esteestä.

Laillisella esteellä tarkoitetaan sitä, että henkilö sairauden tai yleisen liikenteen keskeytymisen vuoksi on estynyt saapumasta istuntoon. Jos Te ilmoitatte jonkun muun esteen, hovioikeus tutkiin, voidaanko se hyväksyä lailliseksi esteeksi.

Selvitykseksi sairauden aiheuttamasta laillisesta esteestä, Teidän on toimitettava hovioikeudelle lääkärinlausunto, josta tulee ilmetä, että Teillä on sairaudesta aiheutuva este noudattaa kutsua saapua tuomioistuimeen.

Tulkkaus

Pyydämme Teitä ilmoittamaan *XX.XX.20XX* mennessä, millä kielillä pystytte vastaamaan asiassa.

Allekirjoitus

Notaari *XXXX*

Yhteyshenkilö: *etunimi, sukunimi*
Puh. +358 10 xxx xxxx
Fax: +358 10 xxx xxxx
etunimi.sukunimi@oikeus.fi

Tiedoksi Liitteet

asiamies
päättös pääkäsittelystä
ohjeita asianosaiselle
vastaanottotodistus (palautetaan tuomioistuimelle)
suostumuslomake (palautetaan tuomioistuimelle)

XXXX HOVIOIKEUS
 katuosoite
 FI-postinro + kaupunki
 FINLAND
 puh.+ 358
 fax +358
 sähköpostios.

KUTSU VASTAPUOLELLE*pvm*

Diaarinro
diaarinro

vast.ottajan nimi
asiamies
asianajotsto
postiosoite
kaupunki
Maa

Kutsu

Teidät kutsutaan hovioikeuden pääkäsittelyyn henkilökohtaisesti /
 asiamiehenne edustamana asian selvittämistä varten.

Aika *xx.xx.20xx kello x:xx*

Paikka XXXX HOVIOIKEUS
osoite
 Finland
 istuntosali X

Asia *käräjäoikeus, antopvm, nro*
asian nimi

Valittaja *valittajan nimi*

Vastapuoli *vastapuolen nimi*

Laillinen este

Jos Te ette voi laillisen esteen vuoksi saapua istuntoon, Teidän on ilmoitettava siitä hovioikeudelle välittömästi kun olette saanut tiedon esteestä. Jos Teillä on oikeus käyttää istunnossa asiamiestä ja hänellä on laillinen este, siitä tulee ilmoittaa hovioikeudelle heti, kun Te tai asiamiehenne on saanut tiedon esteestä.

Laillisella esteellä tarkoitetaan sitä, että henkilö sairauden tai yleisen liikenteen keskeytymisen vuoksi on estynyt saapumasta istuntoon. Jos Te ilmoitatte jonkun muun esteen, hovioikeus tutkiin, voidaanko se hyväksyä lailliseksi esteeksi.

Selvitykseksi sairauden aiheuttamasta laillisesta esteestä, Teidän on toimitettava hovioikeudelle lääkärinlausunto, josta tulee ilmetä, että Teillä on sairaudesta aiheutuva este noudattaa kutsua saapua tuomioistuimeen.

Tulkkaus

Pyydämme Teitä ilmoittamaan *XX.XX.20XX* mennessä, millä kielillä pystytte osallistumaan oikeudenkäyntiin.

Allekirjoitus

Notaari *XXXX*

Yhteyshenkilö: *etunimi, sukunimi*

Puh. +358 10 xxx xxxx

Fax: +358 10 xxx xxxx

etunimi.sukunimi@oikeus.fi

Tiedoksi

asiamies

Liitteet

päätös pääkäsittelystä
ohjeita asianosaiselle
vastaanottodistius (palautetaan tuomioistuimelle)

XXXX HOVIOIKEUS
 katuosoite
 FI-postinro + kaupunki
 FINLAND
 puh.+ 358
 fax +358
 sähköpostios.

KUTSU TODISTAJALLE/KUULTAVALLE

pvm

Diaarinro
diaarinro

vast.ottajan nimi
 postiosoite
 kaupunki
 Maa

Kutsu

Teidät kutsutaan hovioikeuden pääkäsittelyyn todistajana/todistelutarkoituksessa kuultavana asian selvittämistä varten.

Aika xx.xx.20xx kello x:xx

Paikka XXXX HOVIOIKEUS
 osoite
 Finland
 istuntosali X

Asia käräjäoikeus, antopvm, nro
 asian nimi

Valittaja valittajan nimi

Vastapuoli vastapuolen nimi

Laillinen este

Jos Te ette voi laillisen esteen vuoksi saapua istuntoon, Teidän on ilmoitettava siitä hovioikeudelle välittömästi kun olette saanut tiedon esteestä. Jos Teillä on oikeus käyttää istunnossa asiamiestä ja hänellä on laillinen este, siitä tulee ilmoittaa hovioikeudelle heti, kun Te tai asiamiehenne on saanut tiedon esteestä.

Laillisella esteellä tarkoitetaan sitä, että henkilö sairauden tai yleisen liikenteen keskeytymisen vuoksi on estynyt saapumasta istuntoon. Jos Te ilmoitatte jonkun muun esteen, hovioikeus tutkiin, voidaanko se hyväksyä lailliseksi esteeksi.

Selvitykseksi sairauden aiheuttamasta laillisesta esteestä, Teidän on toimitettava hovioikeudelle lääkärinlausunto, josta tulee ilmetä, että

Teillä on sairaudesta aiheutuva este noudattaa kutsua saapua tuomioistuimeen.

Tulkkaus

Pyydämme Teitä ilmoittamaan *XX.XX.20XX* mennessä, millä kielillä pystytte osallistumaan oikeudenkäyntiin.

Allekirjoitus

Notaari *XXXX*

Yhteyshenkilö: *etunimi, sukunimi*

Puh. +358 10 xxx xxxx

Fax: +358 10 xxx xxxx

etunimi.sukunimi@oikeus.fi

Liitteet

ohjeita todistajalle
vastaanottodistus (palautetaan tuomioistuimelle)

XXXX HOVIOIKEUS

katuosoite

FI-postinro + kaupunki

FINLAND

puh.+ 358

fax +358

sähköpostios.

VASTAANOTTOTODISTUS

pvm

Diaarinro

diaarinro

vast.ottajan nimi

postiosoite

kaupunki

Maa

Asia Kutsuminen pääkäsittelyyn**Aika** xx.xx.20xx kello x:xx**Paikka** XXXX HOVIOIKEUS
osoite
Finland
istuntosali X**Todistus tiedoksiannon vastaanottamisesta**

Olen saanut tiedoksi yllä mainitun kutsun.

Paikka ja aika

Kutsuttavan allekirjoitus

Nimen selvennys

Puhelinnumero

Allekirjoittajan asema

yhtiössä/yhteisössä (mikäli
kutsu vastaanotetaan yhtiön/
yhteisön puolesta)**Kehotus**

Hovioikeus kehottaa Teitä

1) täyttämään yllä olevan todistuksen ja

2) palauttamaan sen hovioikeuteen oheisessa kirjekuoressa,

telefaxnumeroon +358 10 364 XXXX tai sähköpostitse x.x@oikeus.fi**viimeistään XX.XX.20XX.**

Hovioikeus on maksanut postimaksun puolestanne.

Jos ette palauta tätä todistusta yllä mainittuun määräpäivään mennessä,
tiedoksiannossa joudutaan käyttämään viranomaisen toimittamaa
tiedoksiantoa.

OHJE VASTAUSPYYNTÖÖN VASTAAJALLE

Rikosasia

Vastauksen sisältö

Vastauksessa on ilmoitettava:

- vastauspyynnön oikeassa yläkulmassa oleva asian diaarinumero,
- myönnättekö vai kiistättekö valittajan muutosvaatimukset,
- käsityksenne valittajan vaatimuksen perusteista,
- seikat, joihin haluatte hovioikeudessa nojautua,
- todisteet, joihin haluatte hovioikeudessa nojautua ja mitä kullakin todisteella haluatte näyttää toteen ja
- mahdollinen pyyntö pääkäsittelyn toimittamisesta.

Pääkäsittelypyyntö

Jos haluatte, että hovioikeudessa toimitetaan pääkäsittely, Teidän on ilmoitettava:

- syy pääkäsittelyn toimittamiseen,
- keitä asianosaisia on kuultava henkilökohtaisesti hovioikeudessa,
- keitä todistajia, asiantuntijoita ja todistelutarkoituksessa kuultavia henkilöitä on tarpeellista kuulla hovioikeudessa ja
- mitä hovioikeudessa kuultavien henkilöiden kertomuksella halutaan näyttää toteen.

Hovioikeudessa kuultavien henkilöiden postiosoite ja puhelinnumero on ilmoitettava hovioikeudelle.

Jos pyytäessänne pääkäsittelyä nojaututte käräjäoikeuden tuomiosta ilmeneviin käräjäoikeudessa esitettyihin perusteisiin ja todisteisiin, voitte vastauksessanne näiltä osin vain viitata luettelomaisesti siihen mitä ilmenee käräjäoikeuden tuomiosta, mainittuja perusteita ja todisteita yksityiskohtaisesti selostamatta.

Vastauksen allekirjoittaminen ja yhteystiedot

Vastauskirjelmä on vastauksen antajan tai, jos hän ei ole sitä itse laatinut, laatijan allekirjoitettava.

Jos vastauksen laatii asiamies, vastaukseen on liitettävä antamanne valtakirja, ellei asiamies ole asianajaja, yleinen oikeusavustaja tai asianomistajaa edustava syyttäjä.

Vastauskirjelmästä on ilmentävä postiosoite, johon asiaa koskevat ilmoituksen lähetetään. Jos osoite muuttuu, uusi osoite on viipymättä ilmoitettava hovioikeuden kirjaamoon.

Jäljennös vastausasiakirjoista

Vastauskirjelmästä ja siihen liitetyistä asiakirjoista on annettava jäljennös hovioikeudelle.

Vastausasiakirjojen toimittaminen

Asiakirjat voi toimittaa hovioikeuden kirjaamoon henkilökohtaisesti, asiamiestä käyttäen, lähetin välityksellä, postitse, telekopiona tai sähköpostina. Lähettäminen tapahtuu lähettäjän vastuulla

Kirjaamon osoite ja aukioloajat

XXXX hovioikeus/Kirjaamo

postiosoite

FI-postinro + kaupunki

FINLAND

puh. +358 xxx

telekopio: +358 xxx

sähköposti: sähköpostios

aukioloaika: aukioloaika

CET +2

OHJE VASTAUSPYYNTÖÖN VASTAAJALLE

Riita-asia

Vastauksen sisältö

Vastauksessa on ilmoitettava:

- vastauspyynnön oikeassa yläkulmassa oleva asian diaarinumero,
- myönnättekö vai kiistättekö valittajan muutosvaatimukset,
- käsityksenne valittajan vaatimuksen perusteista,
- seikat, joihin haluatte hovioikeudessa nojautua,
- todisteet, joihin haluatte hovioikeudessa nojautua ja mitä kullakin todisteella haluatte näyttää toteen ja
- mahdollinen pyyntö pääkäsittelyn toimittamisesta.

Pääkäsittelypyyntö

Jos haluatte, että hovioikeudessa toimitetaan pääkäsittely, Teidän on ilmoitettava:

- syy pääkäsittelyn toimittamiseen,
- keitä asianosaisia on kuultava henkilökohtaisesti hovioikeudessa,
- keitä todistajia, asiantuntijoita ja todistelutarkoituksessa kuultavia henkilöitä on tarpeellista kuulla hovioikeudessa ja
- mitä hovioikeudessa kuultavien henkilöiden kertomuksella halutaan näyttää toteen.

Hovioikeudessa kuultavien henkilöiden postiosoite ja puhelinnumero on ilmoitettava hovioikeudelle.

Jos pyytäessänne pääkäsittelyä nojaututte käräjäoikeuden tuomiosta ilmeneviin käräjäoikeudessa esitettyihin perusteisiin ja todisteisiin, voitte vastauksessanne näiltä osin vain viitata luettelomaisesti siihen mitä ilmenee käräjäoikeuden tuomiosta, mainittuja perusteita ja todisteita yksityiskohtaisesti selostamatta.

Uusien seikkojen ja todisteiden esittäminen

Riita- ja hakemusasioissa Te ette saa hovioikeudessa vedota muihin seikkoihin tai todisteisiin kuin niihin, jotka on esitetty käräjäoikeudessa.

Vetoaminen on kuitenkin sallittu, jos Te saatte esitettyä todennäköiseksi, että Te ette ole voineet vedota tähän seikkaan tai todisteeseen käräjäoikeudessa tai Teillä on muuten ollut pätevä aihe olla tekemättä niin. Jos vetoatte tällaiseen seikkaan tai todisteeseen, Teidän on ilmoitettava syy, miksi siihen vetoaminen olisi sallittava hovioikeudessa.

Vasta hovioikeudessa esitetty kuittausvaatimus voidaan jättää tutkimatta, jos sitä ei voida vaikeudetta tutkia.

Vastauksen allekirjoittaminen ja yhteystiedot

Vastauskirjelmä on vastauksen antajan tai, jos hän ei ole sitä itse laatinut, laatijan allekirjoitettava.

Jos vastauksen laatii asiamies, vastaukseen on liitettävä antamanne valtakirja, ellei asiamies ole asianajaja tai yleinen oikeusavustaja.

Vastauskirjelmästä on ilmettävä postiosoite, johon asiaa koskevat ilmoituksen lähetetään. Jos osoite muuttuu, uusi osoite on viipymättä ilmoitettava hovioikeuden kirjaamoon.

Jäljennös vastausasiakirjoista

Vastauskirjelmästä ja siihen liitetyistä asiakirjoista on annettava jäljennös hovioikeudelle.

Vastausasiakirjojen toimittaminen

Asiakirjat voi toimittaa hovioikeuden kirjaamoon henkilökohtaisesti, asiamiestä käyttäen, lähetin välityksellä, postitse, telekopiona tai sähköpostina. Lähettäminen tapahtuu lähettäjän vastuulla

Kirjaamon osoite ja aukioloajat

XXXX hovioikeus/Kirjaamo
postiosoite
FI-postinro + kaupunki
FINLAND
puh. +358 *xxx*
telekopio: +358 *xxx*
sähköposti: *sähköpostios*

aukioloaika: *aukioloaika*
CET +2

OHJEITA ASIANOSAISELLE**Korvaus valtion varoista****Koskemattomuus**

Henkilöä, joka Suomen viranomaisen kutsusta saapuu toisesta valtiosta vastaamaan tuomioistuimessa rikosasiassa/kuultavaksi oikeudenkäynnissä/ todistajana/ asiantuntijana, ei saa sinä aikana, jonka hän on kutsun johdosta Suomessa, asettaa syytteeseen, vangita tai rangaista, eikä hänen vapauttaan muulla tavalla rajoittaa sellaisen rikoksen tai muun hänen käyttäytymisensä vuoksi, jota ei ole kutsussa mainittu ja joka on tapahtunut ennen hänen lähtöään siitä valtiosta, josta hänet on kutsuttu. Tällaisen rikoksen tai muun käyttäytymisen vuoksi häntä ei saa myöskään luovuttaa kolmannelle valtiolle.

Koskemattomuus lakkaa sen jälkeen, kun edellä mainitulla henkilöllä on ollut tilaisuus poistua maasta viidentoista päivän ajan siitä päivästä, jona hänelle on ilmoitettu, ettei hänen läsnäolonsa ole enää tarpeen.

Oikeudenkäyntiavustaja ja asiamies

Jos ette mielestänne selviydy oikeudenkäynnistä ilman avustajaa, Teidän on syytä hankkia oikeudenkäyntiavustaja jo hyvissä ajoin ennen asian istuntokäsittelyä.

Jos Teitä ei ole määrätty saapumaan istuntoon henkilökohtaisesti, saatte käyttää asiamiestä edustamaan itseänne oikeudenkäynnissä. Teidän on tällöin valtuutettava asiamiehenne antamalla tälle valtakirja.

Oikeusapu

Oikeusapua voidaan hakemuksesta myöntää henkilölle, joka taloudellisen asemansa vuoksi ei vaikeuksitta kykene kokonaisuudessaan maksamaan asian käsittelystä aiheutuvia menoja. Oikeusapua ei kuitenkaan myönnetä, jos asialla katsotaan olevan asianomaiselle henkilölle vain vähäinen merkitys.

Lisätietoja oikeusavun hakemisesta saa oikeusaputoimistoista ja tuomioistuimilta.

Tulkkaukset

Rikosasian vastaajalla ja syyttäjän ajaman rikosasian asianomistajalla on oikeus maksuttomaan tulkkaukseen ja tuomion tai päätöksen kääntämiseen rikosasian käsittelyssä. Siviili- ja hakemusasioiden tulkkauksista ja käännöskustannukset kuuluvat osapuolten oikeudenkäyntikuluihin. Niistä voidaan vaatia korvausta vastapuolelta.

Kustannusten korvaus ja ennakko

Teillä on oikeus saada kohtuullinen korvaus matka- ja toimeentulokustannuksista sekä taloudellisesta menetyksestä.

Teillä on oikeus saada ennakolta valtion varoista korvaus tarpeellisista matka- ja toimeentulokustannuksista. Matkakulujen korvaus maksetaan yleensä lyhintä tietä ja halvinta matkustustapaa käyttäen tehdystä matkasta. Ennakkoa voidaan suorittaa myös toimeentulokustannuksia varten, milloin se asian laatu ja korvaukseen oikeutetun olosuhteet huomioon ottaen harkitaan perustelluksi. Ennakkoa on haettava hovioikeudelta kirjallisesti. Jos Te tarvitsette saattajan voidaksenne saapua pääkäsittelyyn, on saattajalla sama oikeus ennakkoon kuin Teillä.

Ulkomaille maksettaessa tarvitaan seuraavat tiedot:

- maksun saajan nimi ja täydellinen osoite
- tilinomistajan nimi, jos eri kuin maksunsaajan
- pankkitilin numero IBAN-muodossa (20 merkkiä)
- pankin SWIFT-koodi
- pankin tiedot (nimi, katuosoite, kaupunki ja maa)

Laillinen este

Jos Te ette voi laillisen esteen vuoksi saapua istuntoon, Teidän on ilmoitettava siitä hovioikeudelle välittömästi kun olette saanut tiedon esteestä. Jos Teillä on oikeus käyttää istunnossa asiamiestä ja hänellä on laillinen este, siitä tulee ilmoittaa hovioikeudelle heti, kun Te tai asiamiehenne on saanut tiedon esteestä.

Laillisella esteellä tarkoitetaan sitä, että henkilö sairauden tai yleisen liikenteen keskeytymisen vuoksi on estynyt saapumasta istuntoon. Jos Te ilmoitatte jonkun muun esteen, hovioikeus tutkiin, voidaanko se hyväksyä lailliseksi esteeksi.

Selvitykseksi sairauden aiheuttamasta laillisesta esteestä, Teidän on toimitettava hovioikeudelle lääkärinlausunto, josta tulee ilmetä, että Teillä on sairaudesta aiheutuva este noudattaa kutsua saapua tuomioistuimeen.

Asian käsittely pääkäsittelyssä

Asia käsitellään pääkäsittelyssä suullisesti. Asianosainen ei saa pääkäsittelyssä lukea eikä antaa hovioikeudelle oikeudenkäyntikirjelmää tai muuta kirjallista lausumaa. Asianosainen saa kuitenkin lukea vaatimuksensa asiakirjasta sekä käyttää kirjallisia muistiinpanoja muistinsa tukena.

Pääkäsittelyn vaiheet

Pääkäsittelyn aluksi hovioikeuden jäsen tai esittelijä selostaa lyhyesti ratkaisun, johon on haettu muutosta. Sen jälkeen valittaja ilmoittaa muutosvaatimuksensa ja vastaaja ilmoittaa, myöntääkö vai kiistääkö hän valittajan esittämät muutosvaatimukset.

Valittajan ja vastaajan tulee seuraavaksi vuorollaan esittää tarkat perustelut omille vaatimuksilleen ja ilmoittaa käsityksensä vastapuolen esittämistä perusteluista.

Seuraavaksi pääkäsittelyssä otetaan vastaan todistelu.

Todistelun jälkeen valittajan ja vastaajan on vielä esitettävä loppulausuntonsa. Loppulausunnossa valittajan ja vastaajan tulee esittää käsityksensä todisteista ja siitä miten asia heidän mielestään tulisi ratkaista kaiken pääkäsittelyssä esitetyn aineiston perusteella.

Edellä selostetusta käsittelyn etenemisjärjestyksestä voidaan tarvittaessa poiketa.

OHJEITA ASIANOSAISELLE**Ei korvausta****Koskemattomuus**

Henkilöä, joka Suomen viranomaisen kutsusta saapuu toisesta valtiosta vastaamaan tuomioistuimessa rikosasiassa/kuultavaksi oikeudenkäynnissä/ todistajana/ asiantuntijana, ei saa sinä aikana, jonka hän on kutsun johdosta Suomessa, asettaa syytteeseen, vangita tai rangaista, eikä hänen vapauttaan muulla tavalla rajoittaa sellaisen rikoksen tai muun hänen käyttäytymisensä vuoksi, jota ei ole kutsussa mainittu ja joka on tapahtunut ennen hänen lähtöään siitä valtiosta, josta hänet on kutsuttu. Tällaisen rikoksen tai muun käyttäytymisen vuoksi häntä ei saa myöskään luovuttaa kolmannelle valtiolle.

Koskemattomuus lakkaa sen jälkeen, kun edellä mainitulla henkilöllä on ollut tilaisuus poistua maasta viidentoista päivän ajan siitä päivästä, jona hänelle on ilmoitettu, ettei hänen läsnäolonsa ole enää tarpeen.

Oikeudenkäyntiavustaja ja asiamies

Jos ette mielestänne selviydy oikeudenkäynnistä ilman avustajaa, Teidän on syytä hankkia oikeudenkäyntiavustaja jo hyvissä ajoin ennen asian istuntokäsittelyä.

Jos Teitä ei ole määrätty saapumaan istuntoon henkilökohtaisesti, saatte käyttää asiamiestä edustamaan itseänne oikeudenkäynnissä. Teidän on tällöin valtuutettava asiamiehenne antamalla tälle valtakirja.

Oikeusapu

Oikeusapua voidaan hakemuksesta myöntää henkilölle, joka taloudellisen asemansa vuoksi ei vaikeuksitta kykene kokonaisuudessaan maksamaan asian käsittelystä aiheutuvia menoja. Oikeusapua ei kuitenkaan myönnetä, jos asialla katsotaan olevan asianomaiselle henkilölle vain vähäinen merkitys.

Lisätietoja oikeusavun hakemisesta saa oikeusaputoimistoista ja tuomioistuimilta.

Tulkkaus

Rikosasian vastaajalla ja syyttäjän ajaman rikosasian asianomistajalla on oikeus maksuttomaan tulkkaukseen ja tuomion tai päätöksen kääntöön rikosasian käsittelyssä. Siviili- ja hakemusasioiden tulkkaus- ja käännöskustannukset kuuluvat osapuolten oikeudenkäyntikuluihin. Niistä voidaan vaatia korvausta vastapuolelta.

Laillinen este

Jos Te ette voi laillisen esteen vuoksi saapua istuntoon, Teidän on ilmoitettava siitä hovioikeudelle välittömästi kun olette saanut tiedon esteestä. Jos Teillä on oikeus käyttää istunnossa asiamiestä ja hänellä

on laillinen este, siitä tulee ilmoittaa hovioikeudelle heti, kun Te tai asiamiehenne on saanut tiedon esteestä.

Laillisella esteellä tarkoitetaan sitä, että henkilö sairauden tai yleisen liikenteen keskeytymisen vuoksi on estynyt saapumasta istuntoon. Jos Te ilmoitatte jonkun muun esteen, hovioikeus tutkiin, voidaanko se hyväksyä lailliseksi esteeksi.

Selvitykseksi sairauden aiheuttamasta laillisesta esteestä, Teidän on toimitettava hovioikeudelle lääkärinlausunto, josta tulee ilmetä, että Teillä on sairaudesta aiheutuva este noudattaa kutsua saapua tuomioistuimeen.

Asian käsittely pääkäsittelyssä

Asia käsitellään pääkäsittelyssä suullisesti. Asianosainen ei saa pääkäsittelyssä lukea eikä antaa hovioikeudelle oikeudenkäyntikirjelmää tai muuta kirjallista lausumaa. Asianosainen saa kuitenkin lukea vaatimuksensa asiakirjasta sekä käyttää kirjallisia muistiinpanoja muistinsa tukena.

Pääkäsittelyn vaiheet

Pääkäsittelyn aluksi hovioikeuden jäsen tai esittelijä selostaa lyhyesti ratkaisun, johon on haettu muutosta. Sen jälkeen valittaja ilmoittaa muutosvaatimuksensa ja vastaaja ilmoittaa, myöntääkö vai kiistääkö hän valittajan esittämät muutosvaatimukset.

Valittajan ja vastaajan tulee seuraavaksi vuorollaan esittää tarkat perustelut omille vaatimuksilleen ja ilmoittaa käsityksensä vastapuolen esittämistä perusteluista.

Seuraavaksi pääkäsittelyssä otetaan vastaan todistelu.

Todistelun jälkeen valittajan ja vastaajan on vielä esitettävä loppulausuntonsa. Loppulausunnossa valittajan ja vastaajan tulee esittää käsityksensä todisteista ja siitä miten asia heidän mielestään tulisi ratkaista kaiken pääkäsittelyssä esitetyn aineiston perusteella.

Edellä selostetusta käsittelyn etenemisjärjestyksestä voidaan tarvittaessa poiketa.

OHJEITA TODISTAJALLE/KUULTAVALLE Korvaus valtion varoista**Koskemattomuus**

Henkilöä, joka Suomen viranomaisen kutsusta saapuu toisesta valtiosta vastaamaan tuomioistuimessa rikosasiassa/kuultavaksi oikeudenkäynnissä/ todistajana/ asiantuntijana, ei saa sinä aikana, jonka hän on kutsun johdosta Suomessa, asettaa syytteeseen, vangita tai rangaista, eikä hänen vapauttaan muulla tavalla rajoittaa sellaisen rikoksen tai muun hänen käyttäytymisensä vuoksi, jota ei ole kutsussa mainittu ja joka on tapahtunut ennen hänen lähtöään siitä valtiosta, josta hänet on kutsuttu. Tällaisen rikoksen tai muun käyttäytymisen vuoksi häntä ei saa myöskään luovuttaa kolmannelle valtiolle.

Koskemattomuus lakkaa sen jälkeen, kun edellä mainitulla henkilöllä on ollut tilaisuus poistua maasta viidentoista päivän ajan siitä päivästä, jona hänelle on ilmoitettu, ettei hänen läsnäolonsa ole enää tarpeen.

Kustannusten korvaus ja ennakko

Teillä on oikeus saada kohtuullinen korvaus matka- ja toimeentulokustannuksista sekä taloudellisesta menetyksestä.

Teillä on oikeus saada ennakolta valtion varoista korvaus tarpeellisista matka- ja toimeentulokustannuksista. Matkakulujen korvaus maksetaan yleensä lyhintä tietä ja halvinta matkustustapaa käyttäen tehdystä matkasta. Ennakkoa voidaan suorittaa myös toimeentulokustannuksia varten, milloin se asian laatu ja korvaukseen oikeutetun olosuhteet huomioon ottaen harkitaan perustelluksi. Ennakkoa on haettava hovioikeudelta kirjallisesti. Jos Te tarvitsette saattajan voidaksenne saapua pääkäsittelyyn, on saattajalla sama oikeus ennakkoon kuin Teillä.

Ulkomaille maksettaessa tarvitaan seuraavat tiedot:

- maksun saajan nimi ja täydellinen osoite
- tilinomistajan nimi, jos eri kuin maksunsaajan
- pankkitilin numero IBAN-muodossa (20 merkkiä)
- pankin SWIFT-koodi
- pankin tiedot (nimi, katuosoite, kaupunki ja maa)

Laillinen este

Jos Te ette voi laillisen esteen vuoksi saapua istuntoon, Teidän on ilmoitettava siitä hovioikeudelle välittömästi kun olette saanut tiedon esteestä. Jos Teillä on oikeus käyttää istunnossa asiamiestä ja hänellä on laillinen este, siitä tulee ilmoittaa hovioikeudelle heti, kun Te tai asiamiehenne on saanut tiedon esteestä.

Laillisella esteellä tarkoitetaan sitä, että henkilö sairauden tai yleisen liikenteen keskeytymisen vuoksi on estynyt saapumasta istuntoon. Jos Te ilmoitatte jonkun muun esteen, hovioikeus tutkiin, voidaanko se hyväksyä lailliseksi esteeksi.

Selvitykseksi sairauden aiheuttamasta laillisesta esteestä, Teidän on toimitettava hovioikeudelle lääkärinlausunto, josta tulee ilmetä, että Teillä on sairaudesta aiheutuva este noudattaa kutsua saapua tuomioistuimeen.

Asian käsittely pääkäsittelyssä

Asia käsitellään pääkäsittelyssä suullisesti. Asianosainen ei saa pääkäsittelyssä lukea eikä antaa hovioikeudelle oikeudenkäyntikirjelmää tai muuta kirjallista lausumaa. Asianosainen saa kuitenkin lukea vaatimuksensa asiakirjasta sekä käyttää kirjallisia muistiinpanoja muistinsa tukena.

Pääkäsittelyn vaiheet

Pääkäsittelyn aluksi hovioikeuden jäsen tai esittelijä selostaa lyhyesti ratkaisun, johon on haettu muutosta. Sen jälkeen valittaja ilmoittaa muutosvaatimuksensa ja vastaaja ilmoittaa, myöntääkö vai kiistääkö hän valittajan esittämät muutosvaatimukset.

Valittajan ja vastaajan tulee seuraavaksi vuorollaan esittää tarkat perustelut omille vaatimuksilleen ja ilmoittaa käsityksensä vastapuolen esittämistä perusteluista.

Seuraavaksi pääkäsittelyssä otetaan vastaan todistelut.

Todistelun jälkeen valittajan ja vastaajan on vielä esitettävä loppulausuntonsa. Loppulausunnossa valittajan ja vastaajan tulee esittää käsityksensä todisteista ja siitä miten asia heidän mielestään tulisi ratkaista kaiken pääkäsittelyssä esitetyn aineiston perusteella.

Edellä selostetusta käsittelyn etenemisjärjestyksestä voidaan tarvittaessa poiketa.

OHJEITA TODISTAJALLE/KUULTAVALLE Korvaus asianosaiselta**Koskemattomuus**

Henkilöä, joka Suomen viranomaisen kutsusta saapuu toisesta valtiosta vastaamaan tuomioistuimessa rikosasiassa/kuultavaksi oikeudenkäynnissä/ todistajana/ asiantuntijana, ei saa sinä aikana, jonka hän on kutsun johdosta Suomessa, asettaa syytteeseen, vangita tai rangaista, eikä hänen vapauttaan muulla tavalla rajoittaa sellaisen rikoksen tai muun hänen käyttäytymisensä vuoksi, jota ei ole kutsussa mainittu ja joka on tapahtunut ennen hänen lähtöään siitä valtiosta, josta hänet on kutsuttu. Tällaisen rikoksen tai muun käyttäytymisen vuoksi häntä ei saa myöskään luovuttaa kolmannelle valtiolle.

Koskemattomuus lakkaa sen jälkeen, kun edellä mainitulla henkilöllä on ollut tilaisuus poistua maasta viidentoista päivän ajan siitä päivästä, jona hänelle on ilmoitettu, ettei hänen läsnäolonsa ole enää tarpeen.

Kustannusten korvaus ja ennakko

Teillä on oikeus saada kohtuullinen korvaus matka- ja toimeentulokustannuksista sekä taloudellisesta menetyksestä.

Teillä on oikeus saada ennakolta valtion varoista korvaus tarpeellisista matka- ja toimeentulokustannuksista Teidät nimenneeltä asianosaiselta: *XX/XX avustajan yhteystiedot kansainvälisessä muodossa.*

Jos ennakon maksamiseen velvollinen asianosainen ei pyydettyä suorita Teille ennakkoa, Te ette ole velvollinen saapumaan tuomioistuimeen.

Ulkomaille maksettaessa tarvitaan seuraavat tiedot:

- maksun saajan nimi ja täydellinen osoite
- tilinomistajan nimi, jos eri kuin maksunsaajan
- pankkitilin numero IBAN-muodossa (20 merkkiä)
- pankin SWIFT-koodi
- pankin tiedot (nimi, katuosoite, kaupunki ja maa)

Laillinen este

Jos Te ette voi laillisen esteen vuoksi saapua istuntoon, Teidän on ilmoitettava siitä hovioikeudelle välittömästi kun olette saanut tiedon esteestä. Jos Teillä on oikeus käyttää istunnossa asiamiestä ja hänellä on laillinen este, siitä tulee ilmoittaa hovioikeudelle heti, kun Te tai asiamiehenne on saanut tiedon esteestä.

Laillisella esteellä tarkoitetaan sitä, että henkilö sairauden tai yleisen liikenteen keskeytymisen vuoksi on estynyt saapumasta istuntoon. Jos Te ilmoitatte jonkun muun esteen, hovioikeus tutkiin, voidaanko se hyväksyä lailliseksi esteeksi.

Selvitykseksi sairauden aiheuttamasta laillisesta esteestä, Teidän on toimitettava hovioikeudelle lääkärinlausunto, josta tulee ilmetä, että

Teillä on sairaudesta aiheutuva este noudattaa kutsua saapua tuomioistuimeen.

Asian käsittely pääkäsittelyssä

Asia käsitellään pääkäsittelyssä suullisesti. Asianosainen ei saa pääkäsittelyssä lukea eikä antaa hovioikeudelle oikeudenkäyntikirjelmää tai muuta kirjallista lausumaa. Asianosainen saa kuitenkin lukea vaatimuksensa asiakirjasta sekä käyttää kirjallisia muistiinpanoja muistinsa tukena.

Pääkäsittelyn vaiheet

Pääkäsittelyn aluksi hovioikeuden jäsen tai esittelijä selostaa lyhyesti ratkaisun, johon on haettu muutosta. Sen jälkeen valittaja ilmoittaa muutosvaatimuksensa ja vastaaja ilmoittaa, myöntääkö vai kiistääkö hän valittajan esittämät muutosvaatimukset.

Valittajan ja vastaajan tulee seuraavaksi vuorollaan esittää tarkat perustelut omille vaatimuksilleen ja ilmoittaa käsityksensä vastapuolen esittämistä perusteluista.

Seuraavaksi pääkäsittelyssä otetaan vastaan todistelu.

Todistelun jälkeen valittajan ja vastaajan on vielä esitettävä loppulausuntonsa. Loppulausunnossa valittajan ja vastaajan tulee esittää käsityksensä todisteista ja siitä miten asia heidän mielestään tulisi ratkaista kaiken pääkäsittelyssä esitetyn aineiston perusteella.

Edellä selostetusta käsittelyn etenemisjärjestyksestä voidaan tarvittaessa poiketa.

VALITUSOSOITUS

Sen, joka tahtoo valittaa hovioikeuden ratkaisusta, on pyydettävä siihen lupa Korkeimmalta oikeudelta. Valituslupa voidaan myöntää ainoastaan, jos lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia Korkeimman oikeuden ratkaistavaksi taikka jos siihen on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen sellaisen oikeudenkäynti- tai muun virheen takia, jonka perusteella ratkaisu olisi purettava tai poistettava tahi jos valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Määräaika valitusluvan pyytämiseen ja valituksen tekemiseen on kuusikymmentä (60) päivää siitä päivästä, jona hovioikeuden ratkaisu julistettiin tai annettiin. Muutoksenhakijan on puhevallan menettämisen uhalla toimitettava Korkeimmalle oikeudelle osoitettu muutoksenhakukirjelmä viimeistään määräajan päättymispäivänä hovioikeuden kirjaamoon, jonka osoite on

XXXX hovioikeus/Kirjaamo
postiosoite
kaupunki
FINLAND

Muutoksenhakukirjelmän voi toimittaa hovioikeuden kirjaamoon henkilökohtaisesti, asiamiestä käyttäen, lähetin välityksellä, postitse taikka telekopiona tai sähköpostina ja sen on oltava perillä määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Aukioloaika päättyy kello 16.15.

XXXX hovioikeuden
telekopio: + 358 *fax*
sähköposti: *sähköpostios*

Kirjelmään on sisällytettävä lupahakemus ja valitus sekä liitettävä ne asiakirjat, joista ilmeneviin seikkoihin hakija viittaa perusteinaan.

Lupahakemuksessa on mainittava se peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden nojalla hakija katsoo, että valitusluvan myöntämiseen on lainmukainen peruste. Lisäksi on ilmoitettava hovioikeuden ratkaisu, johon hakija tahtoo hakea muutosta.

Valituksessa on ilmoitettava:

1. miltä kohdin hovioikeuden ratkaisuun haetaan muutosta;
2. mitä muutoksia hovioikeuden ratkaisuun vaaditaan tehtäväksi; sekä
3. perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Muutoksenhakija ei saa vedota muihin seikkoihin ja todisteisiin kuin niihin, jotka on esitetty alioikeudessa tai hovioikeudessa, paitsi milloin hakija saattaa todennäköiseksi, ettei hän ole voinut vedota seikkaan tai todisteeseen alemmassa tuomioistuimessa tai että hänellä muuten on ollut pätevä aihe olla tekemättä niin.

Muutoksenhakukirjelmässä on mainittava hakijan nimi, ammatti ja asuinpaikka sekä hänen tai hänen asiamiehensä postiosoite, jolla asiaa koskevat ilmoitukset saadaan hänelle toimittaa. Jos postiosoite muuttuu, uusi osoite on ilmoitettava kirjallisesti Korkeimman oikeuden kirjaamoon. Muutoksenhakukirjelmä on hakijan tai, jollei hän itse ole sitä laatinut, sen laatijan allekirjoitettava. Kirjelmän laatijan on samalla ilmoitettava ammattinsa ja asuinpaikkansa.

Hovioikeus lähettää muutoksenhakukirjelmän liitteineen sekä asiaa koskevan asiakirjavihkon ja jäljennöksen hovioikeuden ratkaisusta Korkeimmalle oikeudelle, joka tarvittaessa pyytää hakijan vastapuolelta kirjallisen vastauksen muutoksenhakemukseen.

Valitusajan käsittelystä Korkeimmassa oikeudessa peritään muutoksenhakijalta oikeudenkäyntimaksu, joka on rikosasiassa X euroa ja muussa asiassa X euroa. Jos Korkein oikeus ei myönnä valituslupaa, peritään vain puolet edellä tarkoitettusta maksusta.

Rikosasiassa oikeudenkäyntimaksua ei peritä, jos hovioikeuden ratkaisua muutetaan muutoksenhakijan eduksi. Oikeudenkäyntimaksua ei myöskään peritä siltä, jolle on myönnetty oikeusapua tai joka muulla laissa säädetyllä perusteella vapautuu maksuvelvollisuudesta.

Määräyksestä:

Viraston nimi & kyselyn täyttäjä:		Asettelu	Sisältö
Mielipiteeni asiakirjapohjista (jatka tarvittaessa kääntöpuolelle)			
1 Vastauspyyntö			
	1 a) Ohje rikosasia		
	1 b) Ohje riita-asia		
2 Vastauksen tiedottaminen			
3 Valittajan kutsu			
4 Vastapuolen kutsu			
5 Todistajan/kuultavan kutsu			

KANSAINVÄLISET ASIAKIRJAT - LAIT JA ASETUKSET

Aulikki Haikala

Tähän asiakirjaan on koottu ne lait ja asetukset, jotka säätelevät kansainvälisten asiakirjojen kieleen, muotoon, tiedoksiantoon ja oikeusapuun liittyviä asioita.

SISÄLTÖ

1 SUOMEN LAIT JA ASETUKSET	4
1.1 Kielilaki (148/1922)	4
4 luku 3 §	4
4 luku 20 § 1 mom.....	4
4 luku 22 §	4
1.2 Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta (426/2003)	4
6a luku 2 §	4
1.3 Laki kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa (4/1994)	5
1 luku 3 §	5
1 luku 5 §	5
2 luku 7 §	5
2 luku 8 §	6
3 luku 17 §	7
4 luku 26 §	7
4 luku 27 §	7
1.4 Laki oikeudenkäyntiin ja esitutkintaan osallistuvien henkilöiden koskemattomuudesta eräissä tapauksissa (5.1.1994/11)	8
1 §	8
2 §	8
3 §	8
4 §	8
1.5 Oikeusapulaki (5.4.2002/257)	8
1 luku 1 §	8
1 luku 2 §	9
1 luku 4 §	9
5 luku 28 a §	10
1.6 Oikeudenkäymiskaari (1.1.1734/4)	10
4 luku 2 §	10
11 luku 2 §	11
11 luku 3 §	11
11 luku 3 a §	11
11 luku 3 b §	11
11 luku 7 §	12
11 luku 8 §	12
11 luku 9 §	12
11 luku 10 §	13

11 luku 17 §	13
26 luku 17 §	13
26 luku 18 §	13
26 a §	14
1.7 Suomen perustuslaki (11.6.1999/731)	14
2 luku 17 §	14
2 KANSAINVÄLISET SOPIMUKSET	14
2.1 Asetus pohjoismaiden keskeisestä oikeusavusta tiedoksiannon toimittamisessa ja todistelussa annetun asetuksen muuttamisesta (14/1994)	14
1 §	14
2.2 Euroopan ihmisoikeussopimus (63/1999)	15
6 artikla	15
2.3 Keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehty yleissopimus (MLA 2000 –sopimus) (57/2004)	15
I osasto 5 artikla	15
I osasto 7 artikla	16
2.4 Vuoden 1990 Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehty yleissopimus (Schengen-sopimus) (23/2001)	16
2 luku 52 artikla	16

1 SUOMEN LAIT JA ASETUKSET

1.1 Kielilaki (148/1922)

4 luku 3 §

”Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan tuomioistuimissa ja muissa valtion viranomaisissa, kunnallisissa viranomaisissa, itsenäisissä julkisoikeudellisissa laitoksissa sekä eduskunnan virastoissa ja tasavallan presidentin kansliassa (viranomaisen), jollei erikseen toisin säädetä.”

4 luku 20 § 1 mom

”Jos haastehakemus, tuomio, päätös, pöytäkirja tai muu asiakirja on laadittu toisella kuin asianosaisen kielellä, valtion viranomaisen ja kaksikielisen kunnallisen viranomaisen on, jollei 2 momentista muuta johdu, annettava asianosaiselle pyynnöstä maksuton virallinen käännös näistä asiakirjoista siltä osin kuin asia koskee hänen oikeuttaan, etuaan tai velvollisuuttaan.”

4 luku 22 §

”Toimituskirjan ja muun asiakirjan antaminen vieraalla kielellä

Suomen viranomaisen ulkomaille tai ulkomaalaiselle annettava taikka maan ulkopuolella käytettäväksi aiottu toimituskirja tai muu asiakirja voidaan antaa muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä, jollei erikseen toisin säädetä.

Jos muulla kielellä annettu toimituskirja tai muu asiakirja koskee toisen oikeutta, etua tai velvollisuutta ja tällä tämän lain mukaan muuten olisi oikeus saada se suomen tai ruotsin kielellä, on hänelle pyynnöstä annettava siitä maksuton virallinen käännös.”

1.2 Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta (426/2003)

6a luku 2 §

”Asianosaisella, jonka oma kieli on suomi tai ruotsi, on silloin, kun oikeudenkäynnissä on käytettävä muuta kuin hänen omaa kieltään, oikeus tulkkaukseen ja käännökseen sen mukaan kuin kielilaissa säädetään.

Oikeudesta käyttää saamen kieltä oikeudenkäynnissä säädetään saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetussa laissa.

Muulla kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisellä vastaajalla sekä asianomistajalla syyttäjän ajamassa rikosasiassa on oikeus maksuttomaan tulkkaukseen rikosasian käsittelyssä. Tuomioistuimen on viran puolesta huolehdittava tulkkauksesta tai tulkin kutumisesta. Mitä tulkkauksesta säädetään, soveltuu myös tuomion ja päätöksen käännökseen.”

1.3 Laki kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa (4/1994)

1 luku 3 §

”Keskusviranomainen

Tämän lain soveltamisalaan kuuluvista tehtävistä huolehtivana keskusviranomaisena toimii oikeusministeriö.

Keskusviranomaisena oikeusministeriön tehtävänä on:

- 1) ottaa vastaan vieraan valtion viranomaisen lähettämät oikeusapupyynnöt;*
- 2) huolehtia itse tai toimivaltaisten Suomen viranomaisten välityksellä vieraan valtion viranomaisten lähettämien oikeusapupyynnöiden täyttämisestä;*
- 3) lähettää Suomen toimivaltaisten viranomaisten oikeusapupyynnöt vieraan valtion viranomaisille; sekä*
- 4) huolehtia asiakirjojen kääntämisestä sekä muista keskusviranomaiselle kuuluvista tehtävistä.”*

1 luku 5 §

”Oikeusapupyynnön tekeminen vieraan valtion viranomaiselle

Oikeusapupyynnön vieraalle valtiolle voi tehdä oikeusministeriö, tuomioistuin, syyttäväviranomainen ja esitutkintaviranomainen.

Oikeusapupyynnön lähetetään vieraalle valtiolle noudattaen vieraan valtion edellyttämää järjestystä sekä ottaen huomioon, mitä Suomen ja vieraan valtion välillä mahdollisesti voimassa olevissa sopimuksissa on määrätty. Pyyntö voidaan lähettää oikeusministeriön välityksellä, jollei pyynnön esittänyt viranomainen voi lähettää sitä suoraan toimivaltaiselle vieraan valtion viranomaiselle tai jos pyynnön lähettämistä oikeusministeriön välityksellä on muusta syystä pidettävä tarkoituksenmukaisena. Oikeusministeriö voi tarvittaessa huolehtia siitä, että pyyntö lähetetään vieraalle valtiolle ulkoasiainministeriön välityksellä.”

2 luku 7 §

”Oikeusapupyynnön muoto ja sisältö

Vieraan valtion viranomaisen Suomen viranomaiselle osoittama oikeusapupyynnön voidaan tehdä kirjallisesti, teknisenä tallenteena tai suullisesti ja se voidaan lähettää myös sähköisenä viestinä. Jos oikeusapupyynnön tarkoittaa haasteen, kutsun, päätöksen tai muun asiakirjan tiedoksi antamista, on pyyntöön kuitenkin aina liitettävä tai pyynnön yhteydessä toimitettava tiedoksi annettava asiakirja. Jos pyynnön tai siihen liittyvän asiakirjan oikeaperäisyydestä tai sisällöstä syntyy epäilystä, voi oikeusministeriö tai toimivaltainen viranomainen pyytää, että pyyntö vahvistetaan tarvittavilta osilta kirjallisesti. Oikeusapupyynnön ja siihen liittyviä asiakirjoja ei tarvitse laillistaa.

Oikeusapupyynnön tulee, siltä osin kuin pyynnön asianmukaisen toimeenpanon kannalta on tarpeellista, sisältää seuraavat tiedot:

- 1) pyynnön tehnyt viranomainen sekä tiedot siitä tuomioistuimesta tai muusta viranomaisesta, joka käsittelee pyynnön perusteena olevaa rikosasiaa;
- 2) pyynnön sisältö ja perusteet;
- 3) käytettävissä olevat tarpeelliset tiedot niistä henkilöistä, joita pyyntö koskee;
- 4) pyynnön perusteena olevan rikoksen oikeudellinen luonnehdinta sekä lainkohdat, joihin teon rangaistavuus perustuu;
- 5) lyhyt kuvaus rikollisesta teosta ja siihen liittyvistä tosiasioista, jollei pyyntö tarkoita asiakirjan tiedoksiantoa;
- 6) selostus selvitettävistä tosiasioista ja tiedot asiakirjoista ja todisteista; sekä
- 7) selvitys palkkiosta ja kulujen korvauksesta, johon pyynnön esittäneen valtion viranomaisen eteen todistajaksi tai asiantuntijaksi kutsuttava henkilö on oikeutettu.

Oikeusapupyyntö voidaan täyttää, vaikka pyyntö ei täytä 1 tai 2 momentissa asetettuja vaatimuksia, jos puutteellisuudet ovat sen laatuksia, että ne eivät estä pyynnön toimeenpanoa.”

2 luku 8 §

”Kieli ja käännökset

Oikeusapupyyntö on tehtävä suomen tai ruotsin kielellä taikka siihen on liitettävä käännös jommalle kummalle näistä kielistä. Pyyntöön liittyvien asiakirjojen tulee samoin olla joko suomen tai ruotsin kielellä taikka niihin on liitettävä käännökset jommalle kummalle näistä kielistä. Asetuksella voidaan säätää, että oikeusapupyyntö siihen liittyvine asiakirjoineen voidaan tehdä vieraalla kielellä liittämättä niihin käännöstä suomen tai ruotsin kielelle.

Toimivaltainen viranomainen voi täyttää oikeusapupyynnön, vaikka pyyntö ja siihen liittyvät asiakirjat ovat jollakin asetuksessa säädetyllä tai muulla vieraalla kielellä, jollei pyynnön täyttämiseksi tämän lain mukaan muutoin ole estettä. Toimivaltainen viranomainen voi kuitenkin kieltäytyä täyttämästä pyyntöä, jos pyyntö ja asiakirjat eivät ole suomen tai ruotsin kielellä taikka niihin ei ole liitetty käännöksiä näille kielille, jos viranomainen katsoo, että hän ei riittävästi ymmärrä asiakirjoissa käytettyä kieltä.

Oikeusministeriön tehtävistä huolehtia käännösten laatimisesta asetuksessa säädetyiltä vierailta kieliltä suomeksi ja ruotsiksi säädetään asetuksella.

Tiedoksi annettavaan asiakirjaan ei tarvitse liittää käännöstä, jos tiedoksianto voidaan 17 §:n 2 momentin nojalla toimittaa liittämättä käännöstä asiakirjaan.

Oikeusapupyynnön perusteella toimitettavassa kuulemisessa voidaan käyttää vierasta kieltä, jos kuultava sitä pyytää tai toimivaltaisen viranomaisen mielestä se on muutoin perusteltua, eikä vieraan kielen käyttö vaaranna asiaan osallisten oikeuksia tai oikeusturvaa.”

3 luku 17 §

”Tiedoksiannon toimittaminen

Asiakirjan tiedoksianto toimitetaan noudattaen sitä menettelyä, jota Suomen lain mukaan on vastaavan asiakirjan tiedoksiannossa noudatettava, taikka noudattaen pyynnössä esitettyä erityistä menettelyä, jos tätä ei voida pitää Suomen lainsäädännön peruseränteiden vastaisena. Asiakirjan tiedoksiannosta on annettava todistus, josta tulee käydä ilmi tiedoksiannon aika, paikka ja tapa sekä se, kenelle asiakirja on annettu tiedoksi ja kenelle asiakirja on jätetty.

Asiakirjan tiedoksianto toimitetaan 1 momentin mukaisesti, jos tiedoksi annettava asiakirja on suomen tai ruotsin kielellä taikka jos tiedoksi annettavaan asiakirjaan on liitetty käänнос jommallekummalle näistä kielistä. Muussa tapauksessa tiedoksianto voidaan toimittaa vain antamalla asiakirja sille, jolle asiakirja on annettava tiedoksi, jos tämä suostuu ottamaan sen vastaan. Tiedoksianto voidaan kuitenkin toimittaa 1 momentin mukaisessa järjestyksessä, jos on ilmeistä, että se, jolle asiakirja on annettava tiedoksi, riittävästi ymmärtää asiakirjassa tai siihen liitettyssä käänöksessä käytettyä kieltä.

Tarkempia säännöksiä menettelystä tiedoksiannon toimittamisessa annetaan asetuksella.”

4 luku 26 §

”Vastavuoroisuuden vahvistaminen

Tehtäessä oikeusapupyynnö vieraan valtion viranomaiselle oikeusministeriö voi tarvittaessa vahvistaa, että Suomen viranomaiset tulevat vastaavassa tapauksessa antamaan oikeusapua pyynnön vastaanottaneelle vieraalle valtiolle.”

4 luku 27 §

”Salassapito, vaitiolovelvollisuus sekä tietojen käyttöä koskevat rajoitukset

Kun Suomen viranomais pyytää oikeusapua vieraan valtion viranomaiselta, on asiakirjojen ja muiden tallenteiden salassapidosta, vaitiolovelvollisuudesta sekä asianosaisten ja viranomaisten tiedonsaantioikeudesta voimassa, mitä Suomen laissa säädetään.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, on noudatettava, mitä Suomen ja vieraan valtion välillä voimassa olevassa sopimuksessa taikka oikeusapua antaneen valtion asettamissa ehdoissa on määrätty salassapidosta, vaitiolovelvollisuudesta, tietojen käytön rajoituksista taikka luovutetun aineiston palauttamisesta tai hävittämisestä.”

1.4 Laki oikeudenkäyntiin ja esitutkintaan osallistuvien henkilöiden koskemattomuudesta eräissä tapauksissa (5.1.1994/11)

1 §

”Sitä, joka Suomen viranomaisen kutsusta tai sen nimenomaisella suostumuksella saapuu toisesta valtiosta Suomeen kuultavaksi todistajana tai asiantuntijana oikeudenkäynnissä tai esitutkinnassa, ei saa sinä aikana, jonka hän tämän johdosta on Suomessa, asettaa syytteeseen, vangita tai rangaista eikä hänen vapauttaan muulla tavalla rajoittaa sellaisen rikoksen tai hänen muun käyttäytymisensä vuoksi, joka on tapahtunut ennen hänen lähtöään siitä valtiosta, josta hänet on kutsuttu. Tällaisen rikoksen tai muun käyttäytymisen johdosta häntä ei myöskään saa luovuttaa kolmannelle valtiolle.

Vastaavan koskemattomuuden saa myös rikosasian asianomistaja ja muun kuin rikosasian asianosainen, joka Suomen tuomioistuimen määräyksestä tai esitutkintaviranomaisen kutsusta saapuu toisesta valtiosta Suomeen asiassa henkilökohtaisesti kuultavaksi, sekä muu henkilö, joka Suomen viranomaisen kutsusta tai sen nimenomaisella suostumuksella saapuu Suomeen muulla tavoin avustamaan asian selvittämisessä.”

2 §

”Sitä, joka Suomen viranomaisen kutsusta saapuu toisesta valtiosta Suomeen vastaamaan tuomioistuimessa rikosasiassa tai rikoksesta epäiltynä kuultavaksi esitutkinnassa, ei saa sinä aikana, jonka hän kutsun johdosta on Suomessa, asettaa syytteeseen, vangita tai rangaista eikä hänen vapauttaan muulla tavalla rajoittaa sellaisen rikoksen tai muun hänen käyttäytymisensä vuoksi, joka on tapahtunut ennen hänen lähtöään siitä valtiosta, josta hänet on kutsuttu, ja jota ei ole kutsussa mainittu. Tällaisen rikoksen tai muun käyttäytymisen johdosta häntä ei myöskään saa luovuttaa kolmannelle valtiolle.”

3 §

”Edellä 1 tai 2 §:ssä tarkoitettua henkilöä ei saa ilman hänen suostumustaan kuulla muussa kuin kutsussa mainitussa asiassa. Jos todistajalle tai asiantuntijalle on kutsussa ilmoitettu, mistä seikoista häntä halutaan kuulla, ei häntä saa ilman hänen suostumustaan kuulla muista seikoista.”

4 §

”Koskemattomuus lakkaa sen jälkeen kun 1 tai 2 §:ssä tarkoitettulla henkilöllä on ollut tilaisuus poistua maasta viidentoista päivän ajan siitä päivästä, jona hänelle on ilmoitettu, ettei hänen läsnäolonsa enää ole tarpeen.”

1.5 Oikeusapulaki (5.4.2002/257)

1 luku 1 §

”Oikeusavun yleiset edellytykset ja sisältö

Oikeusapua annetaan valtion varoin henkilölle, joka tarvitsee asiantuntevaa apua oikeudellisessa asiassa ja joka taloudellisen asemansa vuoksi ei kykene itse suorittamaan sen hoitamisen vaatimia menoja.

Oikeusapuun kuuluu oikeudellinen neuvonta, tarpeelliset toimenpiteet sekä avustaminen tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa sekä vapautus eräistä asian käsittelyyn liittyvistä menoista siten kuin tässä laissa säädetään.

1 luku 2 §

”Oikeusapuun oikeutetut

Oikeusapua annetaan henkilölle, jolla on kotikunta Suomessa taikka koti- tai asuinpaikka toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Lisäksi oikeusapua annetaan 1 momentissa säädetyistä edellytyksistä riippumatta, jos henkilön asia käsitellään Suomen tuomioistuimessa tai jos oikeusapuun on erityistä syytä. Oikeusapuun kuuluvaa oikeudellista neuvontaa annetaan 1 momentissa säädetyistä edellytyksistä riippumatta kansainvälisluonteisten oikeudenkäyntien helpottamisesta tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 47/1988) määrätyn edellytyksin.

Oikeusapua ei anneta yhtiölle tai yhteisölle. Oikeusapua annetaan elinkeinonharjoittajan elinkeinotoimintaa koskevassa muussa kuin tuomioistuinasiassa vain, jos siihen on erityistä syytä huomioon ottaen toiminnan laatu ja laajuus, elinkeinonharjoittajan taloudellinen ja henkilökohtainen tilanne ja olosuhteet kokonaisuudessaan.”

1 luku 4 §

”Oikeusapuun kuuluvat etuudet

Oikeusavun myöntäminen vapauttaa edun saajan velvollisuudesta suorittaa:

1) palkkiota ja korvausta tämän lain nojalla määrätylle tai hyväksytylle avustajalle kokonaan tai osittain sen mukaan kuin oikeusapupäätöksessä todetaan;

2) palkkiota ja korvausta asian käsittelyssä tarvitsemastaan tulkkaus- ja käännösavusta; sekä

3) käsittelymaksua, toimituskirjamaksua ja erillisten kustannusten korvausta pääasiaa käsittelevässä viranomaisessa; vastaavia maksuja ei peritä myöskään muissa viranomaisissa niiden suorittamista toimenpiteistä ja antamista toimituskirjoista, jotka ovat tarpeen asian hoitamiseksi.

Valtion varoista suoritetaan oikeusapua saaneen asianosaisen nimeämälle todistajalle maksettavat korvaukset. Muut oikeusapua saaneen toimesta tuomioistuimessa tapahtuneesta todistelusta aiheutuneet kustannukset korvataan valtion varoista, jos todistelu on ollut asian selvittämiseksi tarpeen.

Jos muu oikeusapua saanut asiaan osallinen kuin rikosasian vastaaja on määrätty asian selvittämisen vuoksi saapumaan henkilökohtaisesti tuomioistuimeen, korvataan hänen tuomioistuimeen saapumisestaan aiheutuneet kustannukset valtion varoista.

Lisäksi oikeusavun myöntäminen vapauttaa edun saajan velvollisuudesta suorittaa tuomion tai päätöksen täytäntöönpanosta valtiolle suoritettavia ulosottomaksuja ja etukäteen perittäviä kuluja. Kaikki välttämättömät täytäntöönpanokulut suoritetaan valtion varoista, jos niitä ei voida saada vastapuolelta perityiksi.

Oikeusavun myöntäminen toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa vapauttaa 4 momentissa tarkoitetulla tavalla ulosottomaksuista ja kuluista, jos tuomio pannaan täytäntöön Suomessa.”

5 luku 28 a §

”Oikeusapuhakemusten toimittaminen Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä

Oikeusaputoimistot voivat toimia oikeussuojakeinojen parantamisesta rajat ylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapuun kyseisissä riita-asioissa liittyvät yhteiset vähimmäisvaatimukset annetussa neuvoston direktiivissä 2003/8/EY tarkoitettuina lähetettävänä ja vastaanottavina viranomaisina. Valtioneuvoston asetuksella säädetään siitä, mitkä oikeusaputoimistot hoitavat näitä tehtäviä. Lisäksi myös oikeusministeriö toimii mainitussa direktiivissä tarkoitettuna lähetettävänä viranomaisena valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetävissä asioissa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun lähetettävän viranomaisen on maksutta avustettava oikeusavun hakijaa hankkimaan oikeusapuhakemuksen käsittelemiseksi tarpeelliset liitteet sekä hakemuksen ja liitteiden käännökset. Kääntämisestä aiheutuneet kustannukset maksetaan valtion varoista.

Lähetettävän viranomaisen on lähetettävä oikeusapuhakemus toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle vastaanottavalle viranomaiselle 15 päivän kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut vaadittavat tiedot sisältävän hakemuksen liitteineen sekä tarvittaessa hakemuksen ja liitteiden käännökset. Lähetettävä viranomainen voi kuitenkin kieltäytyä hakemuksen lähettämisestä, jos hakemus on ilmeisen perusteeton tai jos siinä on selvästi kyse muusta kuin 1 momentissa mainitun direktiivin soveltamisalaan kuuluvasta asiasta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä menettelystä, jota noudatetaan tässä pykälässä tarkoitetun oikeusapuhakemuksen lähettämisessä ja vastaanottamisessa. Valtioneuvoston asetuksella säädetään myös siitä, millä muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä oikeusapuhakemus voidaan tehdä 1 momentissa tarkoitetulle vastaanottavalle viranomaiselle.”

1.6 Oikeudenkäymiskaari (1.1.1734/4)

4 luku 2 §

”Asianosaisella, jonka oma kieli on suomi tai ruotsi, on silloin, kun oikeudenkäynnissä on käytettävä muuta kuin hänen omaa kieltään, oikeus tulkkaukseen ja käännökseen sen mukaan kuin kielilaissa säädetään.

Oikeudesta käyttää saamen kieltä oikeudenkäynnissä säädetään saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetussa laissa.

Muun kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisen asianosaisen, joka halua tai käännöksen, on huolehdittava tästä itse ja omalla kustannuksellaan, jollei

tuomioistuin asian laadun huomioon ottaen toisin määrää. Tuomioistuimen on kuitenkin huolehdittava siitä, että muiden pohjoismaiden kansalaiset saavat sen käsiteltävissä asioissa tarvitsemansa tulkkaus- ja käännösavun. Oikeudesta tulkkaukseen ja käännökseen rikosasioissa säädetään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa.”

11 luku 2 §

”Tuomioistuin voi asianosaisen suostumuksella antaa tiedoksiannosta huolehtimisen asianosaiselle, jos tuomioistuin katsoo siihen olevan aihetta. Samalla tuomioistuimen on määrättävä, milloin asiakirja on viimeistään annettava tiedoksi ja milloin todistus tiedoksiannosta on viimeistään toimitettava tuomioistuimelle.

Jos haasteen tiedoksiantaminen uskotaan kantajalle, hänelle on ilmoitettava, että mikäli hän ei ole siihen mennessä, kun tuomioistuin jatkaa asian käsittelyä, toimittanut todistusta haasteen tiedoksiantamisesta määrättyssä ajassa ja säädetyllä tavalla, asia voidaan jättää sillensä. Samalla on ilmoitettava, että kantaja voi pyytää määräjän pidennystä, uutta määräaika tai tuomioistuinta huolehtimaan tiedoksiannosta.”

11 luku 3 §

”Kun tuomioistuin tai syyttäjä huolehtii tiedoksiannosta, tiedoksianto toimitetaan lähettämällä asiakirja asianosaiselle:

1) postitse saantitodistusta vastaan; tai

2) kirjeellä, jos voidaan olettaa, että vastaanottaja saa tiedon asiakirjasta ja määräpäivään mennessä palauttaa todistuksen tiedoksiannon vastaanottamisesta.

Postille on ilmoitettava, milloin tiedoksiannon saantitodistusta vastaan viimeistään on tapahduttava.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut asiakirjat voidaan lähettää myös sähköisenä viestinä vastaanottajan ilmoittamalla tavalla.”

11 luku 3 a §

”Kun tuomioistuin huolehtii tiedoksiannosta, muun kuin haasteen tiedoksianto voidaan toimittaa myös lähettämällä asiakirja asianosaiselle postitse asianosaisen tuomioistuimelle ilmoittamaan osoitteeseen.”

11 luku 3 b §

”Kun tuomioistuin huolehtii tiedoksiannosta, se voidaan toimittaa myös siten, että tiedoksi annettavan asiakirjan sisältö kerrotaan vastaanottajalle puhelimitse (puhelintiedoksianto). Puhelimitse ei kuitenkaan voida antaa tiedoksi haastetta muussa kuin 5 luvun 3 §:n 1 kohdassa tarkoitetussa asiassa.

Puhelintiedoksianto voidaan toimittaa, jos se soveltuu tiedoksiantoon asiakirjan laajuuteen ja laatuun nähden ja jos vastaanottaja epäilyksettä saa puhelimitse tiedon asiakirjasta ja ymmärtää tiedoksiannon merkityksen.

Puhelimitse vastaanottajalle on ilmoitettava asiakirjasta asia, vaatimus tai velvoite ja sen pääasiallinen peruste, määräaika ja uhka sekä muut vastaavat tarpeelliset seikat. Puhelimitse tiedoksi annettu asiakirja on lähetettävä viipymättä kirjeenä tai sähköisenä viestinä vastaanottajan ilmoittamaan osoitteeseen, jollei se ole erityisestä syystä ilmeisen tarpeetonta.

Puhelintiedoksiannon toimittaa haastemies tai asianomaisen tuomioistuimen virkamies. Tiedoksiannosta on laadittava todistus noudattaen soveltuvin osin, mitä 17 §:n 1 momentissa säädetään, ja lähetettävä viipymättä vastaanottajalle siitä jäljennös kirjeenä tai sähköisenä viestinä vastaanottajan ilmoittamaan osoitteeseen.”

11 luku 7 §

”Milloin haastemies on tiedoksiantoa varten etsinyt henkilöä, jonka asuinpaikka Suomessa on tiedossa, mutta ei ole tavannut häntä tai ketään, jolla on oikeus hänen puolestaan vastaanottaa tiedoksianto, ja ilmenneiden seikkojen perusteella voidaan olettaa hänen välttelevän tiedoksiantoa, haastemies voi toimittaa tiedoksiannon luovuttamalla asiakirjat jollekin samaan talouteen kuuluvalle 15 vuotta täyttäneelle tai, jos tiedoksiannon vastaanottaja harjoittaa liikettä, jollekin hänen liikkeensä palveluksessa olevalle. Jollei ketään edellä mainituista tavata, tiedoksianto voidaan toimittaa luovuttamalla asiakirjat paikalliselle poliisiviranomaiselle.

Milloin on menetelty 1 momentissa mainitulla tavalla, haastemiehen on lähetettävä siitä postin välityksellä ilmoitus tiedoksiannon vastaanottajalle hänen osoitteellaan.

Tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen, kun 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus on annettu postin kuljetettavaksi.

Rikosasiassa haastetta ei voida antaa vastaajalle tiedoksi tässä pykälässä tarkoitetulla tavalla.”

11 luku 8 §

”Jos tiedoksiannon vastaanottaja oleskelee ulkomailla ja hänen osoitteensa on tiedossa, eikä tiedoksiantoa ole 2 §:n mukaan uskottu asianomaisen huolehdittavaksi, tuomioistuimen tulee huolehtia tiedoksi annettavien asiakirjojen lähettämisestä ulkomaan viranomaiselle siten kuin siitä on erikseen säädetty tai asianomaisen vieraan valtion kanssa sovittu. Tuomioistuimen on ilmoitettava se päivä, jona tiedoksianto on viimeistään toimitettava.”

11 luku 9 §

”Jollei tiedoksiannon vastaanottajan eikä hänen tiedoksiannon vastaanottamista varten valtuuttamansa olinpaikasta voida saada tietoa, tuomioistuin huolehtii tiedoksiannon toimittamisesta kuuluttamalla. Rikosasiassa haastetta ei voida antaa vastaajalle tiedoksi kuuluttamalla.”

11 luku 10 §

”Edellä 9 §:ssä tarkoitettu tiedoksianto toimitetaan pitämällä asiakirja liitteineen nähtävillä tuomioistuimen kansliassa ja julkaisemalla ilmoitus asiakirjan pääasiallisesta sisällöstä sekä siitä, missä tiedoksi annettavat asiakirjat ovat nähtävillä, virallisessa lehdessä jonkin kuukauden ensimmäisessä numerossa. Tuomioistuin voi julkaista ilmoituksen myös sanomalehdessä. Ilmoitus on viipymättä pantava nähtäville myös tuomioistuimen ilmoitustaululle.

Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse julkaista, jos tiedoksianto siinä asiassa on jo aikaisemmin toimitettu samalle tiedoksiannon vastaanottajalle 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Tiedoksiannon katsotaan 1 momentissa tarkoitetussa tilanteessa tapahtuneen silloin, kun ilmoitus on julkaistu virallisessa lehdessä, ja 2 momentissa tarkoitetussa tilanteessa silloin, kun asiakirja on pantu nähtäville tuomioistuimen kansliassa.”

11 luku 17 §

”Tiedoksiannosta on laadittava kirjallinen todistus, jossa on mainittava tiedoksiannon päivämäärä ja paikkakunta sekä kenelle tiedoksianto on toimitettu. Jos tiedoksianto on toimitettu 7 §:ssä säädetyllä tavalla, todistuksessa on lisäksi mainittava syy siihen, sekä päivä, jona ilmoitus on annettu postin kuljetettavaksi. Todistuksesta on annettava jäljennös tiedoksisaaajalle. Tiedoksiannon toimittajan on allekirjoitettava todistus.

Jos tiedoksianto toimitetaan 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla, tiedoksiannon vastaanottajan on täytettävä hänelle tiedoksiannon vastaanottamista varten toimitettu todistus siten, että siitä hänen allekirjoituksensa lisäksi ilmenevät 1 momentissa tarkoitetut tiedot. Saantitodistuksesta säädetään erikseen.”

26 luku 17 §

”Hovioikeus huolehtii asianosaisten kutsumisesta pääkäsittelyyn.

Kutsussa on asianosaisille ilmoitettava, minä päivänä ja kellonaikana sekä missä pääkäsittely toimitetaan. Samalla on ilmoitettava, mikä seuraamus voi aiheutua siitä, että asianosainen ei saavu pääkäsittelyyn.”

26 luku 18 §

”Valittaja kutsutaan pääkäsittelyyn uhalla, että valitus hänen poissa ollessaan jätetään sillensä.

Valittajan vastapuoli kutsutaan pääkäsittelyyn sakon uhalla, jos asian käsitteleminen edellyttää vastapuolen läsnäoloa.

Valittajan vastapuoli, jonka kuulemista ei pidetä tarpeellisena, kutsutaan pääkäsittelyyn uhalla, että asia voidaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta.

Syyttäjän on virkansa puolesta oltava läsnä sellaisen asian pääkäsittelyssä, jossa syyttäjä on valittajana tai jossa rikosasian vastaaja on valittanut syyttäjän rangaistusvaatimukseen annetusta käräjäoikeuden ratkaisusta. Syyttäjän on oltava läsnä myös liiketoimintakiellon määräämistä koskevan asian pääkäsittelyssä.”

26 a §

”Jos kutsu todistajalle on annettava tiedoksi maan ulkopuolella, tuomioistuin huolehtii todistajan kutsumisesta. Kutsussa on ilmoitettava päivä, jona se on viimeistään annettava tiedoksi.

Kutsua on pyydetävä käräjäoikeuden kansliaan annettavalla hakemuksella. Kutsu on lähetettävä tuomarin toimesta tiedoksiantoa varten sen maan viranomaiselle, missä todistaja oleskelee, niin kuin siitä on erikseen säädetty tai sovittu.

Todistajaan, joka oikeusapupyynnön mukaisesti vieraassa valtiossa tiedoksi annetusta kutsusta huolimatta jää saapumatta Suomeen, ei ole sovellettava, mitä tämän luvun 36 ja 39 §:ssä säädetään esteettömän poissaolon seuraamuksista, jollei kutsuttu tämän jälkeen ole vapaaehtoisesti saapunut tänne ja jättänyt noudattamatta täällä tiedoksiannetun kutsun saapua kuultavaksi tuomioistuimeen. Todistajan velvollisuudesta saapua toisesta pohjoismaasta kuultavaksi Suomen tuomioistuimessa säädetään velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen eräissä tapauksissa annetussa laissa.

Kutsun sisällöstä antaa tarkemmat määräykset oikeusministeriö.”

1.7 Suomen perustuslaki (11.6.1999/731)

2 luku 17 §

”Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi.

Jokaisen oikeus käyttää tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa asiassaan omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia, sekä saada toimituskirjansa tällä kielellä turvataan lailla. Julkisen vallan on huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan.

Saamelaisilla alkuperäiskansana sekä romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamelaisten oikeudesta käyttää saamen kieltä viranomaisessa”

2 KANSAINVÄLISET SOPIMUKSET

2.1 Asetus pohjoismaiden keskeisestä oikeusavusta tiedoksiannon toimittamisessa ja todistelussa annetunasetuksen muuttamisesta (14/1994)

1 §

”Toisen pohjoismaan viranomaisen pyytämän tiedoksiannosta huolehtii sen paikkakunnan käräjäoikeus, jonka tuomiopiirissä tiedoksiannon

vastaanottajalla on kotipaikka tai asuinpaikka taikka joka muutoin voi tarkoituksenmukaisesti huolehtia tiedoksiannosta.

Tiedoksiantoa koskeva pyyntö voidaan lähettää myös oikeusministeriölle, jonka tulee huolehtia tiedoksiannosta, jos tiedoksiannon toimittaminen kuuluu oikeusministeriön toimivaltaan, tai lähettää pyyntö ja siihen liitetyt asiakirjat toimivaltaiselle tuomioistuimelle.”

2.2 Euroopan ihmisoikeussopimus (63/1999)

6 artikla

” 1. Jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan tai häntä vastaan nostetusta rikossyytteestä. Päätös on annettava julkisesti, mutta lehdistöltä ja yleisöltä voidaan kieltää pääsy koko oikeudenkäyntiin tai osaan siitä demokraattisen yhteiskunnan moraalin, yleisen järjestyksen tai kansallisen turvallisuuden vuoksi nuorten henkilöiden etujen tai osapuolten yksityiselämän suojaamisen niin vaatiessa, tai siinä määrin kuin tuomioistuin harkitsee ehdottoman välttämättömäksi erityisolosuhteissa, joissa julkisuus loukkaisi oikeudenmukaisuutta.

2. Jokaista rikoksesta syytettyä on pidettävä syyttömänä, kunnes hänen syyllisyytensä on laillisesti näytetty toteen.

3. Jokaisella rikoksesta syytetyllä on seuraavat vähimmäisoikeudet:

- a) oikeus saada viipymättä yksityiskohtainen tieto häneen kohdistettujen syytteiden sisällöstä ja perusteista hänen ymmärtämällään kielellä;*
- b) oikeus saada riittävästi aikaa ja edellytykset valmistella puolustustaan;*
- c) oikeus puolustautua henkilökohtaisesti tai itse valitsemansa oikeudenkäyntiavustajan välityksellä, ja jos hän ei pysty itse maksamaan saamastaan oikeusavusta, hänen on saatava se korvauksetta oikeudenmukaisuuden niin vaatiessa;*
- d) oikeus kuulustella tai kuulustuttaa todistajia, jotka kutsutaan todistamaan häntä vastaan, ja saada hänen puolestaan esiintyvät todistajat kutsutuiksi ja kuulustelluiksi samoissa olosuhteissa kuin häntä vastaan todistamaan kutsutut todistajat;*
- e) oikeus saada maksutta tulkin apua, jos hän ei ymmärrä tai puhu tuomioistuimessa käytettyä kieltä.”*

2.3 Keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehty yleissopimus (MLA 2000 –sopimus) (57/2004)

I osasto 5 artikla

”Oikeudenkäyntiasiakirjojen lähettäminen ja tiedoksianto

1. Jäsenvaltio lähettää toisen jäsenvaltion alueella oleskeleville henkilöille heille tarkoitetut oikeudenkäyntiasiakirjat suoraan postitse.

2. Oikeudenkäyntiasiakirjat voidaan lähettää pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten välityksellä ainoastaan siinä tapauksessa, että

- a) sen henkilön osoitetta, jolle asiakirja on tarkoitettu, ei tunneta tai siitä ei ole varmuutta; tai*

- b) pyynnön esittäneen jäsenvaltion asiaa koskeva oikeudenkäyntilainsäädäntö vaatii muunlaista todistetta asiakirjan tiedoksiannosta vastaanottajalle kuin postitse toimittamisesta voidaan saada; tai
- c) asiakirjaa ei ole ollut mahdollista antaa tiedoksi postitse; tai
- d) pyynnön esittäneellä jäsenvaltiolla on perusteltua aihetta olettaa, että postitse toimittaminen on tehotonta tai epätarkoituksenmukaista.

2. Jos on aihetta olettaa, että vastaanottaja ei ymmärrä kieltä, jolla asiakirja on laadittu, asiakirja tai ainakin sen pääkohdat on käännettävä jollekin sen jäsenvaltion kielistä, jonka alueella vastaanottaja on. Jos asiakirjan lähettävä viranomainen tietää, että vastaanottaja ymmärtää vain jotain muuta kieltä, asiakirja tai ainakin sen pääkohdat on käännettävä kyseiselle kielelle.

3. Jokaiseen oikeudenkäyntiasiakirjaan on liitettävä ilmoitus siitä, että vastaanottaja voi saada asiakirjan lähettäneeltä viranomaiselta tai kyseisen jäsenvaltion muilta viranomaisilta tietoja asiakirjaa koskevista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Mitä 3 kohdassa määrätään, sovelletaan myös kyseiseen ilmoitukseen.

5. Tämä artikla ei vaikuta eurooppalaisen oikeusapusopimuksen 8, 9 ja 12 artiklan eikä Benelux-sopimuksen 32, 34 ja 35 artiklan soveltamiseen.”

I osasto 7 artikla

”Oma-aloitteinen tietojen vaihto

1. Jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat oman kansallisen lainsäädäntönsä rajoissa ilman erillistä pyyntöä vaihtaa keskenään tietoja rikoksista ja sellaisista 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista teoista, joista rankaiseminen tai joiden käsittely tietojen toimittamisen ajankohtana kuuluu tiedot vastaanottavan viranomaisen toimivaltaan.

2. Tietoja toimittava viranomainen voi kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti asettaa tiedot vastaanottavalle viranomaiselle niiden käyttöä koskevia ehtoja.

3. Tiedot vastaanottava viranomainen on velvollinen noudattamaan näitä ehtoja.”

2.4 Vuoden 1990 Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehty yleissopimus (Schengen-sopimus) (23/2001)

2 luku 52 artikla

”Oikeusapu rikosasioissa

1. Kukin sopimuspuoli voi toimittaa oikeuskäsittelyä koskevat asiakirjat suoraan postitse toisen sopimuspuolen alueella oleville henkilöille. Sopimuspuolet toimittavat toimeenpanevalle komitealle luettelon asiakirjoista, jotka voidaan toimittaa tällä tavalla.

2. Kun on aihetta epäillä, ettei vastaanottaja ymmärrä asiakirjan laatimiskieltä, asiakirja - tai ainakin sen olennaiset osat - on käännettävä yhdelle tai useammalle sen sopimuspuolen kielelle, jonka alueella vastaanottaja oleskelee. Jos asiakirjan lähettävä viranomainen tietää, että

vastaanottaja osaa vain jotakin muuta kieltä, asiakirja - tai ainakin sen olennaiset osat - on käännettävä tälle muulle kielelle.

3. *Todistajaa ja asiantuntijaa, joka on jättänyt noudattamatta postin välityksellä tiedoksiannetun kutsun, ei saa tästä rangaista eikä häntä kohtaan käyttää pakkokeinoja, vaikka kutsu olisikin sisältänyt ilmoituksen poissaolon seuraamuksista, ellei hän sittemmin ole vapaaehtoisesti saapunut pyynnön esittäneen sopimuspuolen alueelle ja siellä jälleen saanut asianmukaista kutsua tiedoksi. Kutsun tiedoksiannosta vastaavan viranomaisen tulee huolehtia siitä, että postitse lähetettävä kutsu ei sisällä ilmoitusta pakkokeinoista poissaolon varalta. Tämä määräys ei rajoita 27 päivänä kesäkuuta 1962 rikoksentekeijäin luovuttamisesta ja keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa tehdyn Benelux-sopimuksen soveltamista, sellaisena kuin se on muutettuna 11 päivänä toukokuuta 1974 tehdyllä pöytäkirjalla.*
4. *Jos oikeusapupyynnön perusteena on teko, joka sekä pyynnön esittäneen että pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lain mukaan on hallinnollisen viranomaisen toimivaltaan kuuluva järjestysrikkomus ja asiassa annettava päätös voidaan saattaa rikosasiassa toimivaltaisen tuomioistuimen tutkittavaksi, on asiakirjojen lähettämässä noudatettava 1 kappaleen määräyksiä.*
5. *Rajoittamatta 1 kappaleen määräysten soveltamista asian käsittelyyn liittyvät asiakirjat voidaan lähettää pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen oikeusviranomaisten välityksellä, jos vastaanottajan osoite on tuntematon tai jos pyynnön esittänyt sopimuspuoli edellyttää muodollista tiedoksiantoa.”*